

ԼԱՐԱՅԻՆ
ԼԱՍԳԱՐԱՆՆԵՐԻ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԾՐԱԳԻՐ

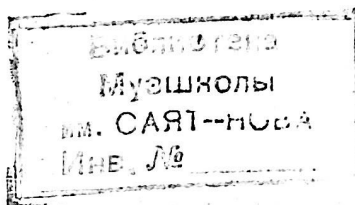

ԼԱՐԱՅԻՆ ՆՎԱԳԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

Կազմողներ՝

ՆՈՌԱ ԱՅՎԱԶՅԱՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՏՈՂՐԱՄԱՋՅԱՆ
ՍՏԵԼԼԱ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ
ՄԿԱՀ
2023

ՀՀ ԿԳՄՍ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՏԴ 878.1
ԳՄԴ 85.315.3
Ծ 891

ԾՐԱԳԻՐ

Ծ 891 ԼԱՐԱՅԻՆ ՆՎԱԳԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ.- Եր.: Վան Արյան, 2023, 128 էջ:
Նախատեսված է երաժշտական և արվեստի դպրոցների համար:

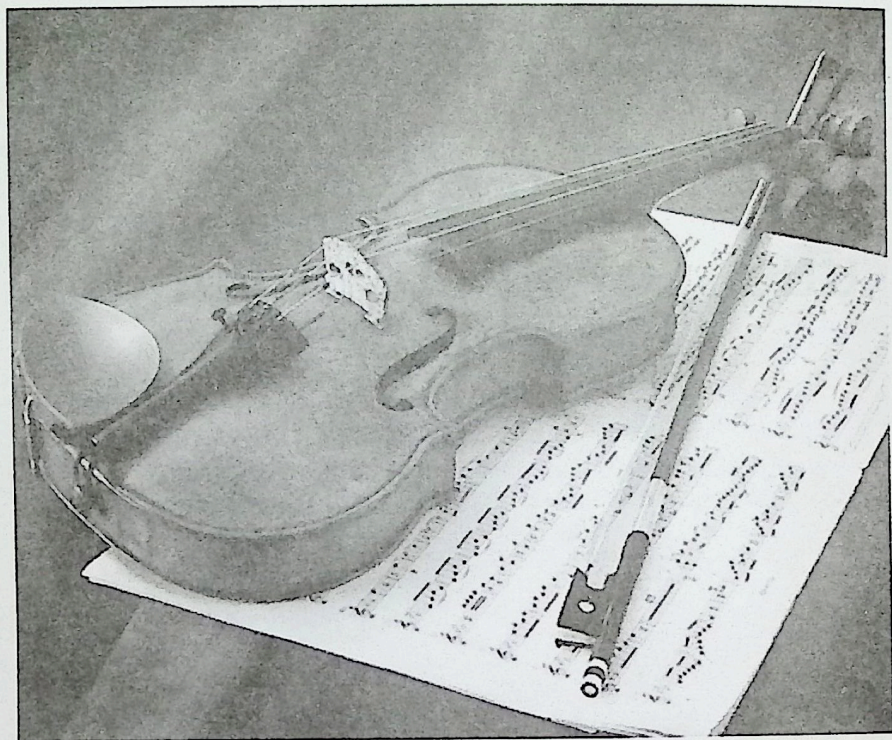
Խմբագրված վերահրատարակում

© «Մշակութային կրթության աջակցության հիմնադրամ», 2023

ISBN 978-9939-70-535-4

ՋՈՒԹԱԿԻ

**ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆԻ
ԾՐԱԳԻՐ**

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Երաժշտական և արվեստի դպրոցներն աշակերտներին տալիս են երաժշտական մասնագիտական նախնական կրթություն, հաղորդակից դարձնում համաշխարհային երաժշտության գանձարանին՝ հայ, ռուս և արևմտաեվրոպական դասական արվեստի լավագույն նմուշների ուսումնասիրման միջոցով նպաստում սովորողների գեղագիտական ճաշակի ձևավորմանը և դաստիարակում գրագետ ունկնդիր: Միաժամանակ երաժշտական և արվեստի դպրոցները կոչված են բացահայտել առավել օժտված, շնորհալի աշակերտներին և նախապատրաստել, նրան ուսումը շարունակել միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում:

Դպրոցի մանկավարժների և հատկապես մասնագիտական առարկայի ուսուցչի առջև, ով համարվում է աշակերտի ղեկավարն ու դաստիարակը, դրված է պատասխանատու խնդիր՝ բացահայտել և զարգացնել սովորողների երաժշտական ընդունակությունները, պայմաններ ստեղծել ստեղծագործական ակտիվության զարգացման համար, ձևավորել նրանց կերպարն ու գեղագիտական հայացքները:

Ջութակի մասնագիտական դասարանում սովորողների կատարողական ունակությունները հաջողությամբ զարգացնելու կարևորագույն նախապայմաններից մեկը ազատ և բնական դրվածքի ուսուցումն է: Աշակերտի իրանի, ձեռքերի, գործիքի և աղեղի ճիշտ դիրքը, գեղարվեստական ու տեխնիկական տարբեր խնդիրներին համապատասխանող նպատակաուղղված, կոնկրետ շարժումները ուսուցչի և աշակերտի կողմից մշտական ուշադրություն, համառ և ջանադիր աշխատանք են պահանջում: Ճիշտ դրվածքի յուրացումը պայմանավորված է նաև ջութակի և աղեղի չափի ընտրությամբ, որոնք պետք է համապատասխանեն աշակերտի ֆիզիկական տվյալներին:

Առաջին իսկ դասից աշակերտը պետք է սովորի ուշադիր կարդալ և ճշգրիտ վերարտադրել հեղինակային տեքստը: Դա նրա մեջ գիտակցված մոտեցում կդաստիարակի երաժշտական նյութի նկատմամբ՝ բացառելով զուտ մեխանիկական նվագը: Անհրաժեշտ է մեծ ուշադրություն հատկացնել ինտոնացիայի, ռիթմիկ պատկերների, ծայնարտաբերման, դինամիկ նշանների վրա տարվող աշխատանքին,

բացատրել ընթացքում հանդիպող երաժշտական տեմինները:

Զուգահեռաբար պետք է զարգացնել վիրտուոզ տեխնիկայի տարրերը՝ մատների արաշարժությունը, հստակությունը, շտրիխները՝ աստիճանաբար տիրապետելով տեխնիկայի այլ տարատեսակների ևս: Ուսումնառության ողջ ընթացքում կանոնավոր կերպով պետք է պարապել գամմաներ, էտյուդներ, տարբեր վարժություններ՝ հասնելով ինտոնացիոն ճշգրտության, հնչողության հավասարության, հաստատուն դիթմի, աղեղի շարժման սահունության և ռացիոնալ բաշխվածության, ձախ ձեռքի ազատ ու անարգել դիրքափոխման:

Երկրորդ դասարանում աշակերտը սկսում է սովորել զույգ նոտաներ, որը պահանջում է համաչափ և որակյալ ձայնարտաբերում միաժամանակ երկու լարի վրա՝ առանց սեղմվածության և կաշկանդվածության: Միաժամանակ պետք է կատարել նաև մարնագնին աշխատանք՝ ինտոնացիոն մաքրության հասնելու համար:

Վերադասիայի վրա աշխատանքը նպատակահարմար է սկսել այն ժամանակ, երբ աշակերտը հասել է դրվածքի, շարժումների և առաջին չորս դիրքերի յուրացման որոշակի հմտության:

Ուսումնառության ընթացքում հարկ է մշտապես և լրջորեն աշխատել ձայնարտաբերման որակի վրա:

Կանտիլենայի կատարման առանձնահատկությունները յուրացնելու և որակյալ հնչողություն ստանալու նախապայմաններն են՝ աջ ձեռքը ազատ և անկաշկանդ ընթացքը, աղեղը սահուն փոխելը, տարբեր դինամիկ նրբերանգներով, երկար նոտաների կատարման հմտությունը, լարի և աղեղի մագների որակյալ շփումը, աղեղի բաշխումը և շարժման համաչափությունը:

Ուսուցիչն աշակերտին պետք է սովորեցնի կիրառել գրագետ, իմաստավորված մատնադրություն(ապլիկատուրա)՝ անպայման հաշվի առնելով նրա անհատական և ստեղծագործության առանձնահատկությունները:

Ստեղծագործության բովանդակության բացահայտման համար մեծ նշանակություն ունի ֆրազավորումը: Վերջինիս կարևորագույն տարրերից մեկն էլ, կատարման մյուս արտահայտչամիջոցների հետ մեկտեղ նրբերանգավորումն է:

Ուսուցման կարևորագույն փուլերից մեկը աշակերտին թերթից ընթերցելու մեջ վարժեցնելն է, որը սկզբից ևեթ պետք է կրի սխտեմատիկ բնույթ, ինչը շատ անհրաժեշտ է հետագա գործնական աշխա-

տանքի համար:

Դասարանում նոր երաժշտական ստեղծագործություն սովորելիս պետք է ուշադրություն դարձնել վերջինիս լադային և մետրադիմիկ կառուցվածքին՝ թույլ չտալով, որ աշակերտը տեմպային անճշտություններ կատարի: Շատ կարևոր է, որ երեխան նվագելու ընթացքում սովորի նախօրոք «տեսնել» նոտային տեքստի առաջիկա մեկ կամ մի քանի տակտերը: Այս ունակությունը զարգացնելուն մեծապես օգնում է նաև անսամբլներում և նվագախմբերում նվագելը: Թերթից վարժ ընթերցելու և նոտային տեքստում արագ կողմնորոշվելու կարողությունը կախված է նաև ուսումնասիրվող երաժշտական ստեղծագործությունների քանակից և բազմազանությունից: Այս պատճառով պետք չէ երկար կանգ առնել մեկ երաժշտական ստեղծագործության վրա, այլ անհրաժեշտ է ծանոթանալ որքան հնարավոր է շատ նոր պիեսների:

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՊԼԱՆԸ ԵՎ ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անհատական պլանը կազմելիս ուսուցիչը պետք է լրջորեն վերաբերվի նվագացանկի ընտրությանը՝ ելնելով իր առջև դրված մանկավարժական խնդիրներից, որոնք պետք է արտացոլեն յուրաքանչյուր աշակերտի կրթության և դաստիարակության բոլոր կողմերը:

Պլանում պետք է գրանցել ձևով, ոճով և բովանդակությամբ տարբեր բոլոր այն ստեղծագործությունները, որոնք նախատեսված են և՛ մանրամասնորեն ուսումնասիրելու, և՛ հպանցիկ ծանոթանալու համար: Դրանց թվում են նաև անսամբլները: Բացի այն երկերից, որոնք համապատասխանում են աշակերտի օժտվածության առավել ուժեղ կողմերին կամ նախասիրություններին, անհատական պլանում պետք է ընդգրկվեն այնպիսի ստեղծագործություններ, որոնք նպատակաուղղված են նրա համեմատաբար թույլ ունակությունների զարգացմանը և թերությունների շտկմանը: Նվագացանկն ընտրելիս հարկ է առաջնորդվել ուսուցման հերթականության և աստիճանական աճի սկզբունքներով:

Ուսումնական տարվա ընթացքում պետք է աշակերտի երաժշտական ընդունակությունների, տարված աշխատանքի, անհատական ար-

Ժանիքների լիակատար բնութագիրը կազմել: Անհրաժեշտ է, որ աշակերտը տեխնիկական ստուգարքներ հանձնի ըստ կիսամյակների, ուսումնական տարվա ընթացքում առնվազն երկու անգամ: Ինչպես նաև ցանկալի է մասնակցել ակադեմիական ելույթներին և բաց համերգներ ունենալ՝ տարբեր բնույթի ստեղծագործությունների կատարմամբ:

Տարվա ավարտին պետք է անցկացվեն ամփոփիչ ակադեմիական ելույթ՝ ստուգարքներ, քննություններ, որտեղ աշակերտը պետք է կատարի ըստ դասարանի ծրագիր՝ ստանալով համապատասխան գնահատական: Մեթոդական դիտողությունները (անկախ գնահատականից) պետք է գրի առնվեն ակադեմիական երեկոների մատյաններում և աշակերտի անհատական պլաններում:

Առավել առաջատար աշակերտների ելույթները բաց համերգներին տարբեր բեմահարթակներում շատ անհրաժեշտ են՝ խթանելու ապագա երաժիշտ կատարողի աճը:

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Ծանոթություն գործիքին (ջութակի և աղեղի մասերին): Երաժշտական տարրական գիտելիքներ: Ձեռքերի դրվածքի յուրացում: Ձայնարտաբերում: Աղեղի հանդարտ և ուղիղ սահքը բաց լարերի վրա: De'tache' շտրիխի պարզ տեսակներ աղեղի առանձին մասերում՝ միջին, ներքև և վերև: Legato՝ մեկ աղեղով մինչև չորս նոտա: Աղեղի բաշխման սկզբնական ձևերը: Անցում մեկ լարից մյուսին: Աղեղի տարբեր մասերով կատարվող շարժումների սահուն միացումներ: Ձայն ձեռքի պարզ վարժություններ մատների տարրածն շարվածքով: Գամմաներ և եռահնչյուններ առավել պարզ տոնայնություններում: Ժողովրդական մեղեդիների և ոչ բարդ պիեսների կատարում:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 4-5 մաժոր կամ մինոր գամմա և արպեջոներ (տոնիկական եռահնչյուններ) մեկ օկտավի սահմանում և 1-2 գամմա՝ երկու օկտավի սահմանում, 10-12 էտյուդ, 8-10 պիես:

Երկրորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի գամմա և արպեջոներ, էտյուդ, երկու պիես կամ խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

В. Алексеев Гаммы и арпеджио, М.-Л., 1951.

А. Григорян Начальная школа игры на скрипке, М., 1980.

А. Григорян Гаммы и арпеджио, М., 1970.

О. Шевчик Скрипичная школа для начинающих, ор. 6, М., 1938.

К. Родионов Начальные уроки игры на скрипке, I-II классы, М., 1987.

Педагогический репертуар для скрипки Первая степень трудности (I позиция). Сборник I (под. ред. К. Мостраса и И. Ямпольского), М.-Л., 1948.

К. Фортунатов Юный скрипач. Вып. I: для начального обучения (I

позиция), М., 1974.

М. Гарлицкий, К. Фортунатов, К. Родионов, Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара для скрипки и ф.-п., I-II классы, Вып. I: Пьесы, М., 1965.

М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, I-III классы, Вып. I, М., 1956.

Համերգային էտյուդներ ջութակի համար (կազմող՝ Տ. Տողրամաջյան), Երևան, 2020:

И. Ямпольский Сборник лёгких переложений для скрипки с ф.-п. или со второй скрипкой, (I позиция), М., 1937.

Н. Бакланова Маленькие упражнения для скрипки и ф.-п. для начинающих (I позиция), М., 1953.

Т. Захарьина Сборник пьес для начинающих, для скрипки с ф.-п. (I и II годы обучения), М.-Л., 1941.

Հ. Աբաջյան, Ա. Շամշյան Ձեռնարկ ջութակահարների համար, I մաս (I և II դաս), Երևան, 1961:

Հ. Սմբատյան Պատանի ջութակահար, I մաս, Երևան, 1972:

Կոնցերտների ժողովածու (կազմողներ՝ Ն. Այվազյան, Ա. Կարապետյան, Ա. Փահլևանյան), Երևան, 2009:

С. Шальман Я буду скрипачом, книга 1 часть А, С-П 2016:

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ժ. Բ. Լյուլի

Երգ

Յ. Հայդն

Երգ

Վ. Ա. Մոցարտ

Ալլեգրետտո

Լ. վան Բեթհովեն

Մայիսյան երգ

Յ. Բրամս

Արջամուկ (Сурок)

Ռուսական ժող. երգեր

Պետրուշկա

На зелёном лугу

Վ. Կալինինիկով

Ходит зайка по саду

Тень-тень

Ն. Բակլանովա

Журавль

Օրորոցային

Հոկտեմբերիկների քայլերգը

Լ. Բեկման
Կոմիտաս

Ա. Սպենդիարյան
Ռ. Մելիքյան
Բ. Կանաչյան
Գ. Գեղարիկ
Մ. Միրզոյան

Շուրջպար
Ռոմանս
Մազուրկա
Եղևնի
Շողեր ջան
Էս առուն
Հոյ Նազան
Երգ
Լորիկ
Օրոր
Օրոր
Տոնածառ

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ԱՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ.Ֆ. Հենդել

Ֆ. Կյուլսեր
Օ. Ռիդինգ
Ն. Բակլանովա

Սոնատինա
(մշակումը՝ Կ.Ռոդիոնովի)
Թեմա վարիացիաներով
Կոնցերտինո
Կոնցերտ սի մինոր
Սոնատին

ԶՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄՔՆԵՐ

Ա. Տեր-Ղևոնդյան
Ս. Նադոյան
Լ. Զորյան

Գարնանը
Բռնոցի
Լարային անսամբլներ երկու ջութակի
համար, Երևան, 1986

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոներ
Կ. Ռոդիոնով
Մ. Մագիդենկո
Ռուսական ժող. երգեր

Էտյուդ N 32
Աքաղաղ
Как под горкой, под горой¹

II

Գամմա և արպեջոներ
Ն. Բակլանովա
Յ. Հայդն
Վ. Ա. Մոցարտ

Էտյուդ N 16²
Երգ
Ալլեգրետտո

III

Գամմա և արպեջոներ
Ֆ. Վոլֆարտ
Օ. Բիդինգ

Էտյուդ N 33³
Կոնցերտ սի մինոր (I մաս)

¹ М. Гарлицкий, К. Фортунатов, К. Родионов, Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара для скрипки и ф.-п., I-II классы, Вып. I: Пьесы, М., 1965.

² М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, I-III классы, Вып. I, М., 1956.

³ Նույնը

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Երկրորդ դասարանում պետք է շարունակել աշխատանքը դրվածքի, ինտոնացիայի, ձայնարտաբերման եւ ռիթմի կատարելագործման ուղղությամբ: Détaché շտրիխի, legato-ի (մեկ աղեղով մինչեւ ութ նոտա) ուսուցում, դրանց զուգակցում, նախնական աշխատանք martelé-ի վրա: Զույգ նոտաների պարզագույն ձեւեր (հիմնականում բաց լարերի օգտագործմամբ): Գամմաներ եւ արպեջոններ: Երկրորդ և երրորդ դիրքեր (ծանոթություն):

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 5-6 մաժոր կամ մինոր գամմա և արպեջոններ (տոնիկական հնչյունից եռահնչյուններ եւ կվարտսեքստակորդներ) երկու օկտավի սահմանում, 8-10 էտյուդ, 7-8 պիես, խոշոր կտավի 1-2 ստեղծագործություն:

Երրորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի գամմա եւ արպեջոններ, էտյուդ, երկու պիես կամ խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- В. Алексеев** Гаммы и арпеджио, М.-Л., 1951.
А. Григорян Начальная школа игры на скрипке, М., 1980.
А. Григорян Гаммы и арпеджио, М., 1970.
И. Гржимали Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
О. Шевчик Скрипичная школа для начинающих, ор. 6, М., 1938.
Г. Шрадик Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в различных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.
К. Фортунатов Юный скрипач, Вып. II: Пьесы, этюды, ансамбли, М., 1978.
М. Гарлицкий, К. Фортунатов, К. Родионов, Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара для скрипки и ф.-п., I-II классы. Вып. I: Пьесы, М., 1965
М. Гарлицкий, К. Фортунатов, К. Родионов, Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара для скрипки и ф.-п., II-III классы. Вып.

II: Пьесы и произведения крупной формы, М., 1970.

М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, I-III классы. Вып. I: I позиция, М., 1956.

Ф. Вольфарм Лёгкие мелодические этюды для скрипки, ор. 45, ч. I, М.-Л., 1939.

Г. Кайзер 36 элементарных прогрессивных этюдов для скрипки, М., 1966.

К. Мострас Этюды-дуэты для двух скрипок. Ч. I: I позиция, М.-Л., 1948.

К. Мострас Этюды-дуэты для двух скрипок. Ч. II: I позиция, М.-Л., 1949.

Е. Гнесина-Витачек 18 маленьких этюдов для начинающих скрипачей, М.-Л., 1946.

Т. Захарьина Сборник пьес для начинающих для скрипки с ф-п. (I и II годы обучения), М.-Л., 1941.

И. Ямпольский Сборник лёгких переложений для скрипки с ф-п. или со второй скрипкой: I позиция, М., 1937.

Կոնցերտների ժողովածու (կազմողներ՝ Ն. Այվազյան, Ս. Կարապետյան, Ա. Փաիկանյան), Երևան, 2009:

С. Шальман Я буду скрипачом, книга 1 часть А, С-П 2016:

Հ. Աբաջյան, Ա. Շամշյան Ձեռնարկ ջութակահարների համար, I մաս (I և II դաս.), Երևան, 1961:

Հ. Աբաջյան, Ա. Շամշյան Ձեռնարկ ջութակահարների համար, II մաս (III և IV դաս.), Երևան, 1966:

Հ. Սմբատյան Պատանի ջութակահար, I մաս, Երևան, 1972:

Հ. Սմբատյան Պատանի ջութակահար, II մաս, Երևան, 1978:

ՊԻԵՍՆԵՐ

Յ. Ս. Բախ

Գ. Ֆ. Հենդել

Հ. Պյորսել

Ժ. Ֆ. Ռամո

Ջ. Մարտինի

Հին ֆրանսիական երգ

Յ. Հայդն

Գավոտ

Քայլերգ

Բուրբե

Արիա

Ռիգոդոն

Գավոտ

Անդանտե

(մշակումը՝ Ժ. Վեկերլենի)

Անդանտե

Լ. վան Բերթովեն
Վ. Ա. Մոցարտ

Ֆ. Շուբերտ

Ռ. Շուման
Կ. Վեբեր

Զ. Ռոսսինի

Ն. Բակլանովա

Դ. Շոստակովիչ

Դ. Կաբալևսկի
Կոմիտաս
Ռ. Մելիքյան

Ա. Խաչատրյան

Երկու ժողովրդական պար
Վալս
Մենուետ
Բուրրե
Օրորոցային
Անդանտե
Վալս
Ուրախ գեղջուկը
Որսորդների խմբերգը
«Կախարդական նետածիգը»
օպերայից
Շվեյցարացիների խմբերգը
«Վիլիելմ Տելլ» օպերայից
Օրորոցային
Շուրջպար
Ռոմանս
Մազուրկա
Լավ օր
Գավոտ
Ծաղրածուներ
Ալ ալլուդս
Նազանի
Աշնան երգ
Վարդը
Անդանտինո

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ. Ֆ. Հենդել

Ֆ. Զեյդց
Օ. Րիդինգ

Ն. Բակլանովա

Ա. Հուբեր

Սոնատին
Վարիացիաներ
Կոնցերտ N1
Կոնցերտ սի մինոր
Կոնցերտ սոլ մաժոր
Կոնցերտինո
Սոնատին
Կոնցերտինո սոլ մաժոր

ՀՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄՐԱՆԵՐ

Վ. Ա. Մոցարտ

Ն. Բակլանովա

Ս. Պրոկոֆև

Ա. Տեր-Ղևոնդյան

Ս. Նադոյան

Լ. Ջորյան

Վալս

Մնջախաղ

Մագուրկա

Քայլերգ

Գարնանը

Բռնոցի

Լարային անսամբլներ

երկու ջութակի համար,

Երևան, 1986

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոներ

Ա. Կոմարովսկի

Ժ. Ֆ. Ռամո

Յ. Ս. Բախ

էտյուդ N 19⁴

Ռիգոդոն

Գավլոտ

II

Գամմա և արպեջոներ

Ֆ. Վոլֆարտ

էտյուդ N 33⁵

Կոմիտաս

Ն. Բակլանովա

Ալ այլուդս

Կոնցերտին

III

Գամմա և արպեջոներ

Ի. Հումմել

Ն. Բակլանովա

Օ. Րիդինգ

էտյուդ N 35⁶

Մագուրկա

Կոնցերտ սի մինոր (II և III մասեր)

⁴ М. Гарлицкий. К. Родионов. К. Фортунатов. Избранные этюды для скрипки, I-III классы. Вып. I: I позиция, М., 1956.

⁵ Նույնը

⁶ Նույնը

ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Երրորդ դասարանում շարունակվում է աշխատանքը ինտոնացիայի, ռիթմի, հնչողության որակի վրա: Նախապատրաստություն Vibrato-ի հմտությունների յուրացման ուղղությամբ: Երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ դիրքերի ուսուցումը և առաջի, և երրորդ դիրքերի սահմաններում սահուն անցումների յուրացումը: Շտրիխներ՝ détaché, legato, martelé ուսուցումը: Գամմաներ եւ արպեջոներ տարբեր դիրքերով եւ դրանց փոփոխումով: Խորմատիկ հաջորդականություններ: Տրեյների յուրացում (նախապատրաստական վարժություններ): Ջույգ նոտաների եւ ակորդների պարզագույն ձևեր: Ֆլաժոլետների տարրական ձևեր: Աշակերտի կողմից ոչ բարդ ստեղծագործությունների ինքնուրույն նախապատրաստում:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 5-6 մաժոր կամ մինոր գամմա և արպեջոներ՝ տոնիկական հնչյունից եռահնչյուն, սեքստակորդ, կվարտսեքստակորդ, առաջին, երկրորդ, երրորդ դիրքերում և դրանց փոփոխումով, 8-10 էտյուդ (տեխնիկայի տարբեր տեսակներով), տարբեր բնույթի 6-8 պիես, խոշոր կտավի 1-2 ստեղծագործություն:

Չորրորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի՝ գամմա և արպեջոներ, էտյուդ, երկու պիես կամ խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

В. Алексеев	Гаммы и арпеджио, М.- Л., 1951.
А. Григорян	Начальная школа игры на скрипке, М., 1980.
А. Григорян	Гаммы и арпеджио, М. 1970.
И. Гржимали	Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
О. Шевчик	Упражнения в перемене позиций, оп. 8, М.-Л., 1941.
Г. Шрадик	Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в различных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.

Г. Кайзер 36 элементарных прогрессивных этюдов для скрипки, М., 1966.
Ф. Вольфарм Лёгкие мелодические этюды для скрипки, ор. 45, ч. II, М.-Л., 1940.

Е. Гнесина-Витачек 7 мелодических этюдов-упражнений для скрипки без сопровождения, в пределах первых трех позиций, М.-Л., 1945

Ю. Конюс Упражнения и маленькие этюды двойными нотами в 1-й позиции для скрипки, М.-Л., 1951.

А. Яньшинов Гаммы и трезвучия для скрипки в I- позиций для начинающих, М.-Л., 1947.

А. и Н. Яньшиновы 30 лёгких этюдов для скрипки (I позиция), II тетрадь, М., 1951.

М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, III-V классы. Вып. II, М., 1957.

М. Гарлицкий, К. Фортунатов, К. Родионов, Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара для скрипки и ф- п., II-III классы. Вып. II: Пьесы и произведения крупной формы, М., 1970.

Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара, III-IV классы. Вып. III, М., 1972.

К. Фортунатов Юный скрипач. Вып. II: Пьесы, этюды, ансамбли, М., 1978.

Կոնցերտների ժողովածու (կազմողներ՝ Ն. Այվազյան, Ա. Կարապետյան, Ա. Փաիկանյան), Երևան, 2009:

Հ. Աբաջյան, Ա. Շամշյան Ձեռնարկ ջութակահարների համար, I մաս (III-IV դաս.), Երևան 1966:

Հ. Սմբադյան Պատանի ջութակահար II մաս, Երևան 1978:

С. Шальман Я буду скрипачом книга 1, часть В, 2016.

Պիեսների ժողովածու ջութակի համար III-IV դաս., (կազմողներ՝ Տ. Տոդրամաջյան, Ն. Այվազյան), Երևան 2020,

ՊԻԵՍՆԵՐ

Զ. Բոնոնչինի

Յ. Ա. Բախ

Ա. Կորելլի

Ռոնդո

Գարնանը

Քայլերգ

Գավոտ

Գավոտ

Լ. Բոկկերինի

Լ. Դակեն

Է. Ջենկինսոն

Լևի

Գ. Մարի

Պ. Չայկովսկի

Ա. Գեդիկե

Դ. Շոստակովիչ

Ա. Կոմարովսկի

Կոմիտաս

Ա. Խաչատրյան

Ռ. Մելիքյան

Ս. Նադոյան

Ա. Այվազյան

Ռ. Ալթունյան

Մենուետ

Ռիգոդոն

Պար

Տարանտելլա

Արիա հնագույն ոճով

Հին ֆրանսիական երգ

Երգեհոնիկահարը երգում է

Պար

Шарманка (երգեհոնիկ)

Տխուր երգ

Գավոտ

Լորիկ

Вперегонки

Էս գիշեր, լուսնակ գիշեր

Երկու երգ

Անդանտինո

Վարդը

Աշնան երգ

Կլոր պար

Կլոր պար

Երգ

Հովիվների պարը

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Վիվալդի

Ֆ. Ջելտց

Շ. Դանկլա

Ա. Յանշինով

Ն. Բակլանովա

Կոնցերտ սոլ մաժոր

Կոնցերտ N 1

Վարիացիաներ

Կոնցերտինո

Կոնցերտինո

Սոնատին

ԶՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄԲԼՆԵՐ

- Կ. Фортунатов** Юный скрипач. Вып. II: Пьесы, этюды, ансамбли, М., 1978.
- Փ. Мазас** Маленькие дуэты для двух скрипок, ор. 38, I тетрадь, М.-Л., 1941.
- А. Комаровский** Дуэты для двух скрипок, I-II тетради, М., 1952.
- Լ. Զորյան** Լարային անսամբլներ երկու ջութակի համար, Երևան, 1986:

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոններ
Ֆ. Վոլֆարտ
Կ. Վեբեր

Էտյուդ N 33⁷
 Որսորդների խմբերգը
 «Կախարդական նետածիգը»
 օպերայից
 Հնագույն ֆրանսիական երգ

Պ. Չայկովսկի

II

Գամմա և արպեջոններ
Շ. Բերիո
Ա. Յանշինով

Էտյուդ N 34⁸
 Կոնցերտինո

III

Գամմա և արպեջոններ
Ֆ. Վոլֆարտ
Դ. Կաբալևսկի
Ֆ. Ջեյտց

Էտյուդ N 38⁹
 Ծաղրածուներ
 Կոնցերտ N 1 (I կամ II և III մասեր)

⁷ Մ. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, I-III классы, Вып. I: I позиция, М., 1956.

⁸ Մ. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, III-V классы. Вып. II, М., 1957.

⁹ Մ. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов. Избранные этюды для скрипки, I-III классы. Вып. I, М., 1956.

ՉՈՐՐՈՂ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Չորրորդ դասարանում շարունակվում է աշխատանքը հնչյունի, դինամիկայի, ինտոնացիայի և ռիթմի վրա: Détaché, legato, martelé շտրիխների զուգակցում: Ծանոթություն staccato, Viotti-շտրիխներին: Sautillé, spiccato շտրիխների նախնական վարժանքներ: Առաջին հինգ դիրքերի ուսուցումը, դրանցում տեղափոխման տարբեր ձևերը: Վեցերորդ և յոթերորդ դիրքերի վարժանքներ: Տրեյներ: Մատների շարժման արագության զարգացում: Վարժություններ և էտյուդներ զույգ նոտաներով: Խորոմատիկ գամմաներ: Վիբրացիայի կատարելագործում: Թերթից ընթերցում:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել՝ 6-8 մաժոր կամ մինոր գամմա և արպեջոներ՝ տոնիկական հնչյունից եռահնչյուն, սեքստակորդ, կվարտսեքստակորդ և սեպտակորդներ առաջինից չորրորդ դիրքերում և դրանց փոփոխումով, 8-10 էտյուդ (տեխնիկայի տարբեր տեսակներով), 6-8 պիես, խոշոր կտավի 1-2 ստեղծագործություն:

Հինգերորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի գամմա և արպեջոներ, էտյուդ և երկու պիես կամ խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- В. Алексеев**   Гаммы и арпеджио, М.- Л., 1951.
И. Гржимали   Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
А. Григорян   Гаммы и арпеджио, М. 1970.
Ю. Конюс   Упражнения и маленькие этюды двойными нотами в I-й позиции для скрипки, М.-Л., 1951.
О. Шевчик   Школа скрипичной техники, ор.1, I и II тетради, М., 1938-1939.
О. Шевчик   Школа техники смычка, ор. 2, I тетрадь, М.-Л., 1947.
Г. Шрадик   Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в раз-

личных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.

Г. Кайзер 36 элементарных прогрессивных этюдов для скрипки, М., 1966.

Ф. Мазас Этюды для скрипки, ор. 36, I тетрадь, Специальные этюды, М., 1969.

Я. Донт Этюды для скрипки, ор. 37, (24 подготовительные упражнения к этюдам Р. Крейцера и П. Роде), М., 1980.

М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, III-V классы. Вып. II, М., 1957.

Համերգային էտյուդներ ջութակի համար (կազմող՝ Տ. Տողրամաջյան) Երևան 2020:

Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара, III-IV классы. Вып. III, М., 1972.

Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара, IV -V классы. Вып. IV, М., 1981.

С. Шальман Я буду скрипачом книга 1, часть В, 2016.

Կոնցերտների ժողովածու (կազմողներ՝ Ն. Այվազյան, Ա. Կարապետյան, Ա. Փահլևանյան), Երևան, 2009:

Հ. Աբաջյան, Ա. Շամշյան Ձեռնարկ ջութակահարների համար, II մաս (III-IV դաս.), Երևան 1966:

Հ. Աբաջյան, Ա. Շամշյան Ձեռնարկ ջութակահարների համար, III մաս (V-VII դաս.), Երևան 1968:

Հ. Սմբատյան Պատանի ջութակահար II մաս, Երևան 1978:

Պիեսների ժողովածու ջութակի համար (կազմող՝ Տ. Տողրամաջյան, Ն. Այվազյան), Երևան 2020:

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ժ. Ֆ. Ռամոն

Լ. Բոկկերինի

Ա. Վիվալդի

Յ. Ս. Բախ

Տամբուրին

Մենուետ

Ժիգա

Կուրանտ

(մշակումը՝ Ա. Մոֆֆատի)

Գալոտ

Ռոնդո

Գ. Ֆ. Հենդել	Պրելյուդ
Զ. Պերգոլեզի	Գավիոտ դո մաժոր
Յ. Հայդն	Արիա
Լ. վան Բեթհովեն	Յլի մենուետը
Վ. Ա. Մոցարտ	Մենուետ
	Բագատել
Յ. Բրամս	Գերմանական պար
Գ. Մարի	Օրորոցային
Ֆ. Մենդելսոն	Հնաժամ արիա
Ժ. Օբեր	Երգ առանց խոսքի
Լ. Օբեր	Presto
Կ. Բոմ	Տամբուրին
Է. Ջենկինսոն	Անընդհատ շարժում
Գ. Էլլերտոն	Պար
Ն. Ռուբինշտեյն	Տարանտելա
Կոմիտաս	Ճախարակ
Գ. Գեղարիկ	Չինար ես
	Երգ
Ա. Խաչատրյան	Օրոր
	Պատանիների պարը
Ա. Այվազյան	Վարդագույն աղջիկների պարը
Գ. Հախինյան	Երգ
	Օրորոցային
	Անընդհատ շարժում
Ռ. Ալթունյան	Հայկական ժողովրդական երգ

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Վիվալդի	Կոնցերտ սոլ մաժոր
Ա. Կորելլի	Կոնցերտ լյա մինոր
Վ. Ա. Մոցարտ	Սոնատ մի մինոր
	Փոքր կոնցերտ
Շ. Դանկլա	Ռոնդո (փոխադրումը՝ Կ. Ռոդիոնովի)
Ս. Քյոսայան	Վարիացիաներ
	Կոնցերտին

Ա. Հուբեր
Ֆ. Ջեյնց

Կոնցերտինո ֆա մաժոր
Կոնցերտինո ռե մաժոր

ԶՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄԲԼՆԵՐ

Փ. Մազас   Маленькие дуэты для двух скрипок, ор. 38, I тетрадь,
М.-Л., 1941.

А. Комаровский   Дуэты для двух скрипок, I-II тетради, М., 1952.

Д. Шостакович   Пьесы (переложения для скрипки, 2-х скрипок и
ф.-п.), сост. К. Фортунатов, М., 1975: Вальс, Гавот, Прелюдия.

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոններ

Հ. Կայզեր

Յ. Բրամս

Ս. Պրոկոֆև

էտյուդ N 36¹⁰

Օրորոցային

Քայլերգ

II

Գամմա և արպեջոններ

Ֆ. Մազաս

Լ. Բոկկերինի

Ֆ. Ջեյնց

էտյուդ N 3

Մենուետ

Կոնցերտ N 1 (I մաս)

III

Գամմա և արպեջոններ

Ֆ. Մազաս

Յ. Հայդն

Ա. Վիվալդի

էտյուդ N 9

Յլի մենուետը

Կոնցերտ լյա մինոր (I կամ II և III
մասեր)

¹⁰ М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов Избранные этюды для скрипки, III-V классы. Вып. II, М., 1957.

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Հինգերորդ դասարանում աշակերտը կատարելագործում է *détaché*, *legato*, *martelé*, *staccato*, *spiccato*, *sautillé* շտրիխների տիրապետումը, յուրացնում դրանց տարբեր զուգակցումները: Շարունակվում է աշխատանքը հնչողության, ինտոնացիայի և ռիթմիկ պատկերների վրա: Ուշադրության կենտրոնում են դիրքերի, դրանց փոփոխման (անցումների) առավել բարդ ձևերը:

Ծանոթություն արհեստական ֆլաժոլետներին: Գամմա և արպեջոներ (եռահնչյուններ և դրանց շրջվածքները, տոնիկական հնչյունից սեպտակորդներ): Զույգ նոտաներով գամմաներ: Ակորդներ, տրեւներ: Թերթից ընթերցում:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 3-4 մաժոր և համանուն մինոր գամմա և արպեջոներ, 8-10 էտյուդ, 5-6 պիես, խոշոր կտավի 2 ստեղծագործություն:

Վեցերորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է ու կատարի գամմա և արպեջոներ, էտյուդ, 2 պիես կամ 1 պիես և խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- В. Алексеев** Гаммы и арпеджио, М.-Л., 1951.
И. Гржимали Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
А. Григорян Гаммы и арпеджио, М. 1970.
О. Шевчик Школа скрипичной техники, оп.1, II тетрадь, М., 1938-1939.
О. Шевчик Упражнения в двойных нотах, оп. 9, М., 1927.
Г. Шрадик Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в различных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.
Ю. Конюс Упражнения и маленькие этюды двойными нотами в I-й позиции для скрипки, М.-Л., 1951
Я. Донт Этюды для скрипки, оп. 37, (24 подготовительные упраж-

нения к этюдам Р. Крейцера и П. Роде), М., 1980.

Ф. Мазас Этюды для скрипки, ор. 36, I тетрадь, Специальные этюды, М., 1969.

Ф. Мазас Этюды для скрипки, ор. 36, II тетрадь, Блестящие этюды, М., 1969.

К. Фортунатов Юный скрипач, Вып. II, Пьесы, этюды, ансамбли, М., 1978.

К. Фортунатов Юный скрипач, Вып. III, Пьесы, этюды, ансамбли, М., 1982.

Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара, IV- V классы. Вып. IV, М., 1981.

Ю. Уткин Хрестоматия педагогического репертуара, V -VI классы. Вып. V, М., 1976.

Хрестоматия для скрипки: Концерты, М., 1995

С. Шальман Я буду скрипачом книга 2, часть, 2016.

Д. Шостакович Альбом пьес (переложения для скрипки)

Հ. Սմբատյան Պատանի ջութակահար II մաս, Երևան 1978:

Ս. Նաղդյան Մանրանվագներ ջութակի համար դաշնամուրի նվագակցությամբ, Երևան, 1977:

Սոնատներ ջութակի համար (կազմողներ՝ Գ. Սմբատյան, Տ. Տողրամաջյան), Երևան, 2016

Համերգային էտյուդներ ջութակի համար (կազմող՝ Տ. Տողրամաջյան) Երևան 2020:

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ա. Կորեյլի

Կուրանտ
Սարաբանդ
Ժիգա

Յ. Ս. Բախ

Արիա
Ֆանտազիա
Ժիգա

Գ. Ֆ. Հենդել

Սարաբանդ
Սարաբանդ
(մշակումը Ա. Մոֆֆատի)

Լ. Բոկկերինի

Մենուետ
Ժիգա

Յ. Հայդն
Լ. վան Բեթհովեն

Ֆ. Շուբերտ
Պ. Ֆիդկո
Լ. Դակեն
Գ. Էլլերտոն
Կ. Բոմ
Մ. Գլինկա

Ս. Պրոկոֆև
Ռ. Գլիեր

Ի. Բենդա
Ա. Սպենդիարյան
Ա. Խաչատրյան
Գ. Հախինյան

Յի մենուետը
Մենուետ
Բագատել
Պոլոնեզ
Երաժշտական ակնթարթ
Allegro
Կկու
Տարանտելլա
Անընդհատ շարժում
Чувство («Զգացմունք»)
Простодушие
(«Պարզամտություն»)
Գավոտ «Դասական» սիմֆոնիայից
Ռոմանս
Վալս
Հովվերգական
Գրավե
Օրորոցային
Աղջկա պարը
Անընդհատ շարժում

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Վիվալդի

Ա. Կորելլի
Գ. Ֆ. Հենդել
Վ. Ա. Մոցարտ
Ժ. Ակկոլաի
Ջ. Վիոտտի
Պ. Ռոդե
Գ. Հոլենդեր
Շ. Դանկլա
Շ. Բյոսայան

Կոնցերտ սոլ մաժոր
Կոնցերտ լյա մինոր
Սոնատներ
Սոնատներ
Փոքր կոնցերտ
Կոնցերտ լյա մինոր
Կոնցերտ N 23
Կոնցերտ N 8
Թեթև կոնցերտ
Վարիացիաներ
Կոնցերտինո

ՀՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄԱՐՆԵՐ

В. А. Моцарт 12 дуэтов для 2-х скрипок, ор. 70 (ред. А. Шульца):
I тетрадь N 1-4, II тетрадь N 5-8; III тетрадь, N 9-12, М., 1932.

Ф. Мазас Маленькие дуэты для двух скрипок, ор. 38, I тетрадь,
М.-Л., 1941.

Н. Бакланова. Три маленькие сюиты для двух скрипок, М.- Л., 1939.

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոններ (երեք օկտավի սահմանում)

Ֆ. Մազաս	Էտյուդ N 3
Ա. Սպենդիարյան	Օրորոցային
Ա. Վիվալդի	Կոնցերտ սոլ մաժոր

II

Գամմա և արպեջոններ (երեք օկտավի սահմանում)

Ֆ. Մազաս	Էտյուդ N 17
Յ. Հայդն	Տիլ մենուետ
Շ. Դանկլա	Վարիացիաներ N 5 (Վալցի թեմայով)

III

Գամմա և արպեջոններ (երեք օկտավի սահմանում)

Յա. Դոնտ	Էտյուդ N 3
Ժ. Ֆ. Ռամո	Տամբուրին
Ժ. Ակկոլաի	Կոնցերտ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Աշակերտի երաժշտական-կատարողական հմտությունների կատարելագործում: Շարունակվում է աշխատանքը *détaché*, *legato*, *martelé*, *staccato*, *spiccato*, *sautillé*, *viotti* շտրիխների, ինչպես նաև հնչողության, ինտոնացիայի և ռիթմի վրա: Ձախ ձեռքի տեխնիկայի զարգացում՝ արագություն, տրեմներ, դիրքերի միացման տարբեր ձևեր, զույգ նոտաներ: Ակորդներ, ֆլաժոլետներ: *Ricochet* շտրիխի նախնական վարժանքներ: Թերթից ընթերցում: Գամմաներ զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ): Խրոմատիկ գամմայի կատարման երկու տեսակ մատները սահեցնելով կամ հերթազայելով:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 3-4 մաժոր և համանուն մինոր գամմա և արպեջոններ՝ երեք օկտավի սահմաններում (եռահնչյուններ և դրանց շրջվածքները, սեպտակորդներ), զույգ նոտաներով գամմաներ (տերցիա, սեքստա, օկտավ), 8-10 էտյուդ, 6-8 պիես, խոշոր կտավի 2 ստեղծագործություն:

Յոթերորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի գամմա և արպեջոններ երեք օկտավի սահմանում, զույգ նոտաներով գամմա (վերաբերում է առավել առաջադիմած աշակերտներին), մեկ էտյուդ, մեկ պիես, խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն՝ սոնատի 2 մաս կամ կոնցերտի I կամ II և III մասեր:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

В. Алексеев	Гаммы и арпеджио, М.-Л., 1951.
А. Григорян	Гаммы и арпеджио, М., 1970.
И. Гржимали	Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
И. Гржимали	Упражнения в двойных нотах для скрипки, М., 1937.
О. Шевчик	Школа скрипичной техники, оп. I, II тетрадь, М., 1938-1939.
О. Шевчик	Школа скрипичной техники, оп. I, III тетрадь, М., 1938-1939.

- О. Шевчик** Школа техники смычка, ор. 2, II тетрадь, М.-Л., 1947.
- О. Шевчик** Школа техники смычка, ор. 2, III тетрадь, М.-Л., 1947.
- О. Шевчик** Упражнения в перемене позиций, ор. 8, М.-Л., 1941.
- О. Шевчик** Упражнения в двойных нотах, ор. 9, М., 1927.
- Г. Шрадик** Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в различных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.
- Я. Донт** Этюды для скрипки, ор. 37 (24 подготовительные упражнения к этюдам Р. Крейцера и П. Роде), М., 1980.
- Н. Бакланова** 6 этюдов средней трудности для скрипки и ф-п., М.-Л., 1951.
- С. Коргуев** Упражнения в двойных нотах, М., 1954.
- Р. Крейцер** Этюды для скрипки (ред. А. Ямпольского), М., 1973.
- А. Львов** 24 каприза для скрипки и ф-п., I тетрадь, М.-Л., 1947-1948.
- Ф. Мазас** Этюды для скрипки, ор. 36. II тетрадь: Блестящие этюды, М., 1969.
- Համերգային էպյուդներ ջութակի համար** (Կազմողներ՝ Տ. Տոդրոսյան), Երևան, 2020
- Ф. Крейслер** Сочинения для скрипки и ф-п., т. I, М., 1975.
- Ф. Крейслер** Сочинения для скрипки и ф-п., т. II, М., 1976.
- Пьесы старинных французских композиторов для скрипки и ф-п.** (сост. Ю. Уткин), М., 1969.
- Пьесы итальянских композиторов XVII-XVIII веков для скрипки и ф-п.** (сост. Ю. Уткин), М., 1971.
- Сборник пьес русских и советских композиторов для скрипки и ф-п.** (ред.-сост. О. Агарков), М.-Л., 1951.
- Виртуозные пьесы** (О. Новачек, Ф. Лауб, А. Вьетан) для скрипки и ф-п. (ред. Т. Ямпольский), М., 1978.
- Виртуозные пьесы** (Фиокко, Шуберт, Поппер, Хальворсен, Рис, Берно), для скрипки и ф-п. (ред. Т. Ямпольский), М., 1976. С.
- Прокофьев** Избранные пьесы для скрипки и ф-п., вып. I, М., 1966.
- С. Шальман** Я буду скрипачом Книга 2, С-П 2016.
- С. Прокофьев** Избранные пьесы для скрипки и ф-п., вып. II, М., 1968.
- Հ. Արաջյան, Ա. Շամշյան** Ձեռնարկ ջութակահարների համար, III

մաս (V-VII դաս), Երևան, 1968:

Կոմիտաս Ընտիր երկեր, մշակումներ և փոխադրումներ ջութակի
և դաշնամուրի համար, Երևան 2001:

Սոնատներ ջութակի համար (կազմողներ՝ Գ.Սմբատյան, Տ.
Տողրամաջյան), Երևան, 2016

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ժ. Բ. Լյուլի

Յ. Բրամս

Ա. Դվորժակ

Ֆ. Մենդելսոն

Լ. Դակեն

Ֆ. Կրայսլեր

Գավոտ

Վալս

Հումորեսկ

Երգ առաջ խոսքի

Կկու

Մենուետ Պորպորայի ոճով

Ռոնդինո Բեթհովենի թեմայով

Էկոսեզ

Անդանտինո Մարտինիի ոճով

Սիցիլիանա և ռիգոդոն

Ժիգա

Էտյուդ N 28 ուն մաժոր

Պոնեմ

Համերգային մենանվագ

Անընդհատ շարժում

Աշնան երգ

Օրորոցային

Երգ առաջ խոսքի

Վալս

Ղայթարմա

Օրորոցային «Գայանե» բալետից

Աղջկա պարը

Նոկտյուրն

Ծիծեռնակ

Ծիրանի ծառ

Անընդհատ շարժում

Ժ. Օբեր

Ֆ. Ֆիորիլլո

Ջ. Ֆիբիխ

Շ. Բերիո

Ա. Լիստինով

Պ. Չայկովսկի

Ա. Սպենդիարյան

Ա. Խաչատրյան

Ա. Դուլսիանյան

Կոմիտաս

Ռ. Ալթունյան

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Կորեյի	Սոնատներ
Յ. Ս. Բախ	Կոնցերտ լյա մինոր
Գ. Ֆ. Հենդել	Սոնատներ
Ջ. Վիոտտի	Կոնցերտ N 23
Վ. Ա. Մոցարտ	Կոնցերտ «Ադելաիդա»
Ֆ. Ջեմինիանի	Սոնատ ռե մինոր
Շ. Դանկլա	Վարիացիաներ
Պ. Ռոդե	Կոնցերտ N 8
Շ. Բերիո	Կոնցերտ N 9
	Վարիացիաներ ռե մինոր

ԶՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄԲԼՆԵՐ

- Ա. Վիվալդի Կոնցերտ երկու ջութակի համար լյա մինոր:
 Ջ. Վիոտտի Զուգանվագներ երկու ջութակի համար (լյա մինոր և ֆա մաժոր), տե՛ս հետևյալ ժողովածուում *Дуэты и трио для струнных инструментов, сост. Г. Богуславский, вып. III, Л., 1979.*
 В. А. Моцарт 12 дуэтов для 2-х скрипок, op. 70 (ред, А. Шульца): I тетрадь N 1-4, II тетрадь N 5-8; III тетрадь, N 9-12, М., 1932.
 Ф. Мазас Маленькие дуэты для двух скрипок, op. 38, I тетрадь, М.-Л., 1941.
 К. Мострас Сборник дуэтов для 2-х скрипок, М., 1931.

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոններ	
Ֆ. Մազա	էտյուդ N 9
Ա. Վիվալդի	Կուրանտ
Ա. Կորեյի	Սոնատ մի մինոր (I և II մաս)

II

Գամմա և արպեջոներ

Ռ. Կրեյցեր

Գ. Էլլերտոն

Ջ. Վիոտտի

Էտյուդ N 1

Տարանտելլա

Կոնցերտ N 23 (I մաս)

III

Գամմա և արպեջոներ

Գամմա զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ)

Ռ. Կրեյցեր

Ա. Խաչատրյան

Յ. Ս. Բախ

Էտյուդ N 8

Այշեի պարը «Գայանե» բալետից

Կոնցերտ լյա մինոր (I մաս)

ՅՈԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Աշակերտի երաժշտական-կատարողական հմտությունների կատարելագործում: Շարունակվում է աշխատանքը *spiccato*, *sautillé*, *ricochet*, «թռչող» *staccato* շտրիխների, ինչպես նաև հնչողության, ինտոնացիայի և ռիթմի վրա: Դիրքերը և դրանց փոփոխումը: Որպես տեխնիկական բարդություն՝ ակորդների կատարման հմտության տիրապետում: Գամմաներ և արպեջոններ երեք օկտավի սահմանում: Գամմաներ զույգ նոտաներով: Թերթից ընթերցում: Ավարտական քննության նախապատրաստություն:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 3-4 մաժոր և համանուն մինոր գամմա, իրենց արպեջոններով, զույգ նոտաներով 2-3 գամմաներ, 6-8 էտյուդ, 5-6 պիես, խոշոր կտավի 2 ստեղծագործություն՝ սոնատի 2 մաս կամ կոնցերտի I կամ II և III մասեր:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

В. Алексеев	Гаммы и арпеджио, М.-Л., 1951.
А. Григорян	Гаммы и арпеджио, М., 1970.
И. Гржимали	Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
И. Гржимали	Упражнения в двойных нотах для скрипки, М., 1937.
Н. Бакланова	6 этюдов средней трудности для скрипки и ф-п., М.-Л., 1951.
С. Коргуев	Упражнения в двойных нотах, М., 1954.
Р. Крейцер	Этюды для скрипки (ред. А. Ямпольского), М., 1973.
О. Шевчик	Школа техники смычка, ор. 2, II тетрадь, М.-Л., 1947.
О. Шевчик	Школа техники смычка, ор. 2, III тетрадь, М.-Л., 1947.
О. Шевчик	Упражнения в перемене позиций, ор. 8, М.-Л., 1941.
О. Шевчик	Упражнения в двойных нотах, ор. 9, М., 1927.
Г. Шрадик	Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в различных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.

Г. Шрадик Школа скрипичной техники. Ч. II: упражнения двойными нотами, М.-Л., 1947.

Ф. Мазас Этюды для скрипки, ор. 36. II тетрадь: Блестящие этюды, М., 1969.

Б. Кампаньоли Этюды для скрипки, М., 1932.

Ф. Фиорилло 36 этюдов для скрипки, М., 1961.

А. Львов 24 каприза для скрипки и ф-п., I тетрадь, М.-Л., 1947-1948.

Համերգային էտյուդներ ջութակի համար (Կազմող՝ Տ. Տոդրամաջյան) Երևան 2020

Ф. Крейслер Сочинения для скрипки и ф-п., т. I, М., 1975.

Ф. Крейслер Сочинения для скрипки и ф-п., т. II, М., 1976.

К. Родионов 10 прелюдий в полифоническом стиле (на народные темы) для скрипки-соло, М., 1954.

Пьесы старинных французских композиторов, для скрипки и ф-п. (сост. Ю. Уткин), М., 1969.

Пьесы итальянских композиторов XVII-XVIII веков для скрипки и ф-п. (сост. Ю. Уткин), М., 1971.

Сборник пьес русских и советских композиторов для скрипки и ф-п. (ред.-сост. О. Агарков), М.-Л., 1951.

С. Шальман Я буду скрипачом Книга 2, С-П 2016.

Виртуозные пьесы (О. Новачек, Ф. Лауб, А. Вьетан), для скрипки и ф-п. (ред. Т. Ямпольский), М., 1978.

Виртуозные пьесы (Фиокко, Шуберт, Понпер, Хальворсен, Рис, Берио), для скрипки и ф-п. (ред. Т. Ямпольский), М., 1976.

Կոմիտաս Ընտիր երկեր, մշակումներ և փոխադրումներ ջութակի և դաշնամուրի համար, Երևան, 2001:

Ա. Խաչատրյան Ընտիր երկեր ջութակի և դաշնամուրի համար, խմբ.՝ Հ. Սմբատյան, Երևան 1970:

Սոնատներ ջութակի համար (կազմողներ՝ Գ. Սմբատյան, Տ. Տոդրամաջյան), Երևան, 2016

ՊԻԵՍՆԵՐ

Յ. Հայդն

Ֆ. Կրայսլեր

Ֆ. Շուբերտ

Է. Գրիգ

Ա. Վյետան

Ա. Դվորժակ

Ֆ. Վերաչինի

Կ. Սեն-Սանս

Ֆ. Ֆիորիլլո

Գ. Պունյանի

Պ. Ֆիոկկո

Լ. Դակեն

Ֆ. Ռիս

Շ. Բերիո

Պ. Չայկովսկի

Դ. Շոստակովիչ

Ֆ. Դավիդ

Й, Рафф

Р. Щедрин

Կոմիտաս

Ա. Խաչատրյան

Է. Բաղդասարյան

Ռոնդո

Սերենադ

Սիցիլիանա և ռիգոդոն

Պրեյլուդ և ալեգրո

Սինկոպաներ

Վիենական քայլերգ

Մեդու

Նորվեգական պար

Բալլադ և պոլոնեզ

Պիեսներ

Լարգո

Կարապ

Էտյուդ N 28 ուն մաժոր

Լարգո

Ալեգրո

Կլու

Անընդհատ շարժում

Բալետային տեսարան

Աշնան երգ

Երգ առանց խոսքի

Ռոմանս

Էտյուդ սոլ մաժոր

Каватина

В подражание Альбенису

Ծիրանի ծառ

Կաքավիկ

Քելեր-Ֆոլեր

Ադաջո

Նոկտյուրն

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Կորելլի	Սոնատներ
Ա. Վիվալդի	Սոնատներ
	Կոնցերտ սոլ մինոր
Յ. Ս. Բախ	Կոնցերտ լյա մինոր
	Կոնցերտ մի մաժոր
Գ. Ֆ. Հենդել	Սոնատներ
Զ. Վիոտտի	Կոնցերտ N 20, 22, 23
Վ. Ա. Մոցարտ	Կոնցերտ «Ադելաիդա»
Ֆ. Զեմինիանի	Սոնատներ
Պ. Ռոդե	Կոնցերտ N 7, 8
Շ. Բերիո	Կոնցերտ N 7, 9
	Վարիացիաներ
Լ. Շպոր	Կոնցերտ N 2

ԶՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄԲԼՆԵՐ

Ա. Վիվալդի	Կոնցերտ երկու ջութակի համար լյա մինոր:
Յ. Ս. Բախ	Կոնցերտ երկու ջութակի համար ռե մինոր:
Զ. Վիոտտի	Չուգանվազներ երկու ջութակի համար:
Յ. Հայդն	Չուգանվազներ երկու ջութակի համար:
В. А. Моцарт	12 дуэтов для 2-х скрипок, op. 70 (ред. А. Шульца): I тетрадь, N 1-4; II тетрадь, N 58; III тетрадь, N 9-12, М., 1932.
К. Моцарт	Сборник дуэтов для 2-х скрипок, М., 1931.

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

Գամմա և արպեջոններ երեք օկտավի սահմանում¹¹ Գամմա զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ), էտյուդ, տարբեր բնույթի երկու պիես (մեկը՝ հայ կոմպոզիտորի)

¹¹ Գամմաներն ու արպեջոնները պետք է ընդգրկվեն այն աշակերտների ծրագրում, ովքեր իրենց ուսումը շարունակելու են երաժշտական մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում

Սոնատ (երկու մաս)¹² կամ Կոնցերտ (I կամ II-III մասեր)

I

Ռ. Կրեյցեր	էտյուդ N 1
Ա. Սպենդիարյան	Օրորոցային
Ֆ. Կրայսլեր	Ռոնդինո Բեթհովենի թեմայով
Գ. Ֆ. Հենդել	Սոնատ N 6 (I և II մասեր)

II

Ֆ. Կրեյցեր	էտյուդ N 7
Ֆ. Կրայսլեր	Մենուետ Պորպորայի ոճով
Ֆ. Ֆիորիլլո	էտյուդ N 28 ռե մաժոր
Շ. Բերիո	Կոնցերտ N 9 (I մաս)

III

Գամմա և արպեջոներ (երեք օկտավի սահմանում)	
Գամմա զույգ նոտաներով(տերցիա, սեքստա, օկտավ)	
Ռ. Կրեյցեր	էտյուդ N 10
Ա. Խաչատրյան	Նոկտյուրն
Ֆ. Կրայսլեր	Սիցիլիանա և ռիգոդոն
	Ֆրանկյորի ոճով
Լ. Շպոր	Կոնցերտ N 2 (I մաս)

¹² Ընդհանուր երաժշտական կրթությունն ավարտողները կարող են կատարել սոնատ կամ կոնցերտ՝ ըստ դասատուի հայեցողության:

ՀԱՎԵԼՅԱԼ՝ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐՎԱ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Այն աշակերտները, ովքեր հաջողությամբ են ավարտել յոթերորդ դասարանը և օժտված են մասնագիտական լավ տվյալներով, կարող են շարունակել իրենց ուսումը ևս 1-2 տարի: Դա աշակերտին հնարավորություն է տալիս ամրապնդել և կատարելագործել նախորդ տարիներին ստացած գիտելիքներն ու հմտությունները, բարձրացնել երաժշտական-կատարողական մակարդակը: Շարունակվում է աշխատանքը աշակերտի տեխնիկական հիմքերի ամրապնդման, կատարողական հմտությունների կատարելագործման ուղղությամբ, ինչպես նաև ուսումնասիրվում են տարբեր ոճերի և ժանրերի ստեղծագործություններ: Տարվա ընթացքում պատրաստվում է ծրագիր, որով աշակերտը պետք է մասնակցի ընդունելության քննության մասնագիտական երաժշտական կրթական հաստատությունում:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- В. Алексеев** Гаммы и арпеджио, М.-Л., 1951.
А. Григорян Гаммы и арпеджио, М., 1970.
И. Гржимали Упражнения в гаммах для скрипки, М.-Л., 1948.
И. Гржимали Упражнения в двойных нотах для скрипки, М., 1937.
С. Коргуев Упражнения в двойных нотах, М., 1954.
О. Шевчик Школа скрипичной техники, оп. I, III тетрадь, М., 1938-1939.
О. Шевчик Школа техники смычка, оп. 2, I тетрадь, М.-Л., 1947.
О. Шевчик Школа техники смычка, оп. 2, II тетрадь, М.-Л., 1947.
О. Шевчик Школа техники смычка, оп. 2, III тетрадь, М.-Л., 1947.
Г. Шрадик Школа скрипичной техники. Ч. I: Упражнения (в различных позициях) для укрепления пальцев, М.-Л., 1947.
Г. Шрадик Школа скрипичной техники. Ч. II: Упражнения двойными нотами, М.-Л., 1947.
Ф. Фиорилло 36 этюдов для скрипки, М., 1961.

- Я. Донт** Этюды и каприсы для скрипки, ор. 35, М., 1956.
- А. Львов** 24 каприса для скрипки и ф-п., I тетрадь, М.-Л., 1947-1948.
- П. Роде** 24 каприса для скрипки, М., 1974.
- Б. Кампаньоли** 7 дивертисментов для одной скрипки, ор. 18, М., 1960.
- Р. Крейцер** Этюды для скрипки (ред. А. Ямпольского), М., 1973.
- Ф. Крейслер** Сочинения для скрипки и ф-п., т. I, М., 1975.
- Ф. Крейслер** Сочинения для скрипки и ф-п., т. II, М., 1976.
- К. Родионов** 10 прелюдий в полифоническом стиле (на народные темы) для скрипки-соло, М., 1954.
- Л. ван Бетховен** Пьесы: переложение для скрипки и ф-п., М., 1986.
- Г. Телеман** 12 фантазий для скрипки соло (ред. К. Мостраса), М., 1955.
- Пьесы итальянских композиторов XVII-XVIII веков для скрипки и ф-п.** (сост. Ю. Уткин), М., 1971.
- Сборник старинных сонат для скрипки и ф-п.** (сост. Давид Фердинанд), ч. I, М., 1932; . II, М., б. г.
- Сборник классических пьес для скрипки и ф-п.** (ред.-сост. О. Агарков), М.-Л., 1951.
- Կոմիտաս** Ընտիր երկեր, մշակումներ եւ փոխադրումներ ջութակի եւ դաշնամուրի համար, Երևան, 2001:
- Ա. Խաչատրյան** Ընտիր երկեր ջութակի և դաշնամուրի համար, խմբ.՝ Հ. Սմբատյան, Երեւան, 1970:

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ա. Վիվալդի

Ա. Կորելլի

Թ. Վիտալի

Յ. Ս. Բախ

Ֆ. Վերացինի

Վ. Ա. Մոցարտ

Ադաջո

Ֆոլիա (մշակումը՝ Ֆ. Կրայսլերի)

Չակոնա (խմբ.՝ Ֆ. Դավիդի և

Գ. Դոլլովի)

Արիա

Լարգո

Մենուետ ու մաժոր

Ռոնդո

Ֆ. Շուբերտ

Յ. Բրամս

Ֆ. Մենդելսոն

Ժ. Մասնե

Ն. Պագանինի

Պ. Սարասատե

Ա. Վյետան

Հ. Վենյավսկի

Ֆ. Ռիս

Օ. Նովաչեկ

Ա. Դվորժակ

Շ. Բերիո

Պ. Չայկովսկի

Ա. Պրոկոֆև

Դ. Շոստակովիչ

Դ. Կաբալևսկի

Ա. Խաչատրյան

Է. Միրզոյան

Է. Բաղդասարյան

Երաժշտական ակնթարթ

Հունգարական պարեր

Օ. Ագարկովի փոխադրությամբ
(ըստ Յ. Յոախիմի)

Երգ առանց խոսքի

Մոոորում

Կանտաթիլե

Անդալուզյան ոոմանս

Մալագունեյա

Հաբաներա

Արագոնյան խոտա

Բալլադ եւ պոլոնեզ

Տարանտելլա

Լեհական երգ

Մազուրկա

Օբերտաս

Լեգենդ

Անընդհատ շարժում

Անընդհատ շարժում

Սլավոնական պարեր

Բալետային տեսարան

Հումորեսկ

Սենտիմենտալ վալս

Քայլերգ

Վալս

Մոնտեգյուններ եւ Կապուլետիներ

Էլեգիա

Ռոմանս

Իմպրովիզացիա

Պար սի բեմոլ մաժոր

Երգ-պոեմ

Ադաջո

Ուզունդարա

Անընդհատ շարժում

Նոկտյուրն

Ռապսոդիա

Ս. Նաղդյան

Պար
Մեղեդի
Սկերքո
Էքսպրոմտ

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ֆ. Վերաչինի
Պ. Լոկատելլի
Ջ. Տարտինի

Կոնցերտային սոնատ
Սոնատ
Սոնատներ
Վարիացիաներ

Ջ. Վիոտտի
Յ. Հայդն
Ֆ. Մենդելսոն

Կոնցերտ N 22
Կոնցերտ դո մաժոր
Կոնցերտ

Լ. Շպոր
Հ. Վենյավսկի

Կոնցերտ N 2, 7, 9
Կոնցերտ N 2

Է. Լալո
Յ. Ս. Բախ

Իսպանական սիմֆոնիա
Կոնցերտ մի մաժոր

ԶՈՒԳԱՆՎԱԳՆԵՐ ԵՎ ԱՆՍԱՄԲԼՆԵՐ

Ա. Վիվալդի Կոնցերտ երեք ջութակի համար:
Կոնցերտ չորս ջութակի համար:

Ջ. Վիոտտի Զուգանվագներ երկու ջութակի համար:

В. А. Моцарт 12 дуэтов для 2-х скрипок. 70 (ред. А. Шульца): I тетрадь, N 1-4; II тетрадь, N 5-8; III тетрадь, N 9-12, М., 1932.

К. Моцарт. Струнные ансамбли, Вып. I, М.-Л., 1946.

ՏԱՐԵՎԵՐՋՅԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

Գամմա և արպեջոններ (երեք օկտավի սահմանում)
Գամմա զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ)
Տարբեր բնույթի երկու պիես (մեկը՝ հայ կոմպոզիտորի)
Սոնատ երկու մաս կամ
Կոնցերտ (I կամ II-III մասեր)

1

Գամմա և արպեջոններ (երեք օկտավի սահմանում)
Գամմա զույգ նոտաներով (տեղցիա, սեքստա, օկտավ)
Ֆ. Ֆիորիլլո Էսյուդ N 28 ուն մաժոր
Բ. Վ. Գլուկ Մեղեդի
Ֆ. Կրայսլեր Սիցիլիանա և ռիգոդոն
Ֆրանկլորի ոճով
Ջ. Վիոտտի Կոնցերտ N 22 (1 մաս)

11

Գամմա և արպեջոներ (երեք օկտավի սահմանում)
Գամմա զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ)
Ռ. Կրեյցեր Էտյուդ N 32
Ֆ. Կրայսլեր Պրելյուդ և ալեգրո Պոնյանսկի ռոնդ
Կոմիտաս Քելեր, ցոլեր (մշ. Կ. Դոմբաևի)
Շ. Բերիո Կոնցերտ N 9

III

Գամմա և արպեջոներ (երեք օկտավի սահմանում)
Գամմա զույգ նոտաներով(տերցիա, սեքստա, օկտավ)
Պ. Ռոդե Կապրիս N 5
Յ. Բրամս Սկերցո
Է. Բադդասարյան Նոկտյուրն
Ջ. Տարտինի Սոնատ սոլ մինոր («Լքված Դիդոնան»)

IV

Գամմա և արպեջոներ (երեք օկտավի սահմանում)

Գամմա զույգ նոտաներով(տերցիա, սեքստա, օկտավ)

Ռ. Կրեյցեր

էտյուդ N 35

Պ. Ռոդե

Կապրիս N 2

Հ. Վենյավսկի

Լեգենդ

Ա. Խաչատրյան

Երգ-պոեմ

Ի. Ս. Բախ

Կոնցերտ մի մաժոր (I մաս)

ԱԼՏԻ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆԻ
ԾՐԱԳԻՐ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Նպատակահարմար է, որ ալտի դասարանում սովորողները ուսումը սկսեն ջութակի դասարանում 4-5 տարի:

Ալտի բանալու ուսուցում: I-III-V դիրքերի հնչյունային դիապազոնի ուսումնասիրում: Ալտի և ջութակի բանալիների զուգակցում: Աշխատանք ձեռքերի դրվածքի վրա՝ հաշվի առնելով գործիքի առանձնահատկությունները (չափերը): I-III-V դիրքերի փոփոխում տարբեր մատնադրությամբ (ապլիկատուրայով): Գամմաներ և արպեջոններ երկու օկտավի սահմանում՝ չափավոր տեմպով և դիրքերի փոփոխությամբ: Շտրիխների յուրացում՝ *détaché*, *legato* 2-4-8-ական նոտա, մեկ աղեղով, *martelé* և դրանց զուգակցում: Ալտի ծայնարտաբերման և լիահնչյուն վիբրացիայի յուրացում: Դրա համար անհրաժեշտ է կատարել կանտիլենային բնույթի պիեսներ դանդաղ տեմպով: Մանրազնին աշխատանք ինտոնացիոն մաքրության ուղղությամբ: Թերթից ընթերցում ինչպես դասատուի հետ դասարանական պարապմունքների ժամանակ, այնպես էլ տնային աշխատանքներ կատարելիս:

Տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 5-6 գամմա և արպեջոններ երկու օկտավի սահմանում, 8 էտյուդ, 4-5 պիես, խոշոր կտավի 2 ստեղծագործություն:

Վեցերորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի գամմա և արպեջոններ երկու օկտավի սահմանում, մեկ էտյուդ, մեկ պիես, խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Г. Безруков, К. Ознобищев Основы техники игры на альте, М., 1973.

А. Бруни Школа для альты (под ред. и с предисл. В. Борисовского), М.-Л., 1946.

А. Ваксман Гаммы и упражнения для альты, М., 1952.

М. Галаджиян, В. Константинов Этюды для начального обучения на альте (под общ. ред. Н. Соколова), М., 1965.

Р. Гофман Этюды. В сб.: Избранные этюды для альта (сост. и ред. Л. Гущина и Е. Стоклицкая), М., 1980.

Е. Страхов, Н. Соколов Сборник гамм, упражнений и этюдов, М.-Л., 1947.

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ա. Կորեկի

Ա. Լոկատեկի

Ժ. Ֆ. Ռամո

Յ. Ս. Բախ

Ա. Բրունի

Յ. Հասսե

Է. Գրիգ

Բ. Բարտոկ

Պ. Հինդեմիտ

Պ. Չայկովսկի

Յ. Կյուի

Բ. Ասաֆև

Ռ. Գլիեր

Ն. Բակլանովա

Գ. Բեգրովով

Վրացական ժող. երգ

Ս. Պրոկոֆև

Ալեգրո

Արիա

Տամբուրին (ըստ Ֆ. Կրայսլերի)

Փոքր պրելյուդ

Գավոտ

Բուրբե

Էտյուդ վարիացիայի ձեռով

Բուրբե եւ մենուետ

Նորվեգական պար

Կանոն

Պիես

Քաղցր անուրջ

Տխուր երգ

Սկերցո

Փոքր քայլերգ

Գավոտ

Ռոմանս

Ռուսական երգ

Էտյուդ տարանտեղայի ութմով

Հեքիաթ

Խաղալիքների պարը

Протяжная

(գրառումը՝ 2. Պալիաշվիլու)

Քայլերգ

Մեղեդի «Եգիպտական գիշերներ»

բեմադրության համար

Դ. Շոստակովիչ
Ա. Խաչատրյան
Ն. Ռակով
Ն. Ռեբիկով
Դ. Կաբալևսկի

Տակտակիշվիլի

գրված երաժշտությունից
Օրիենտալիա «Մոխրոտը» բալետից
Գավոտ
Անդանտինո
Պատմություն
Երգ առանց խոսքի
Էտյուդ
Քայլերգ (մենանվագ ալտի համար)
Գավոտ «Ծաղրաճուններ» սյուիտից
Քնարական երգ

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ¹³

Ա. Վիվալդի

Սոնատ մի միներ (I-II մասեր)
Սոնատ դո մաժոր
Կոնցերտ դո մաժոր (I մաս,
փոխադրումը՝ Յու. Միխալեիչի)
Կոնցերտ դո մաժոր (փոխադրումը՝
Մ. Ռեյտիխի)

Գ. Ֆ. Հենդել

Ա. Կորելլի

Բ. Մարչելլո

Սոնատ դո մաժոր (III-IV մասեր)
Սոնատ ռե մաժոր
Սոնատ ֆա մաժոր
(փոխադրումը՝ Ե. Ստրախովի)
Սոնատ սոլ միներ (I-II մասեր)

Հ. Պյորսել

¹³Այս ենթաբաժնում նշված տոնայնությունները վերաբերում են արդեն կատարված փոխադրություններին:

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոններ երկու օկտավի սահմանում
(դիրքերի փոփոխմամբ)

Ա. Լվով

էտյուդ N 3

(դաշնամուրի նվագակցությամբ)

Ա. Վիվալդի

Սոնատ մի միներ (I-II մասեր) կամ

Գ. Ֆ. Հենդել

Սոնատ դո մաժոր (III-IV մասեր)

Ն. Ռեբիկով

Երգ առանց խոսքի

II

Գամմա և արպեջոններ երկու օկտավի սահմանում
(դիրքերի փոփոխմամբ)

Վ. Բակալեյնիկով

էտյուդ N 1

Հ. Պյորսել

Սոնատ սոլ միներ (I-II մասեր) կամ

Ա. Վիվալդի

Կոնցերտ դո մաժոր (I մաս)

Դ. Շոստակովիչ

Գավոտ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

II–IV–VI–VII դիրքերի յուրացում, դրանց փոփոխումը և զուգակցումը կենտ դիրքերի հետ: Գամմաներ և արպեջոներ երկու օկտավի սահմանում շարժուն տեմպով: Գամմաներ և արպեջոներ երեք օկտավի սահմանում չափավոր տեմպով (առավել առաջադիմած աշակերտների ծրագրում կարող են ներառվել եռահնչյուններն իրենց շրջվածքներով, սեպտակորդներ): Զույգ նոտաներ՝ տերցիա, սեքստա, օկտավ դանդաղ տեմպով, երեք դիրքի սահմանում, որը պետք է նախապես սովորել առանձին-առանձին, այնուհետ միացյալ: Խրոմատիկ քայլեր առաջին դիրքում՝ մատները սահեցնելով և հերթագայելով: Ակորդային տեխնիկայի, տրեյների, մելիզմների կատարելագործում: Սուր շտրիխներ՝ staccato, martelé, spiccato, sautillé: Ալտի ձայնարտաբերման և լիահնչյուն վիբրացիայի կատարելագործում: Նրբերանգավորման նշանները և դրանց իրականացման հիմնական տեխնիկական միջոցները: Տարբեր տեսակի ֆլաժոլետներ՝ բնական, կվարտային և կվինտային: Մանրազնին աշխատանք ինտոնացիոն մաքրության ուղղությամբ: Թերթից ընթերցում դասարանում և տանը:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 6-7 գամմա և արպեջոներ երկու և երեք օկտավի սահմանում (կրկնելով նաեւ անցածը), զույգ նոտաներով 2 գամմա, 8-9 էտյուդ, 5-6 պիես, խոշոր կտավի 2 ստեղծագործություն:

Յոթերորդ դասարան փոխադրվելիս աշակերտը պետք է կատարի գամմա և արպեջոներ, եռահնչյուն և շրջվածքներ երեք օկտավի սահմանում, գամմա զույգ նոտաներով, էտյուդ, մեկ պիես, խոշոր կտավի մեկ ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Г. Безруков, К. Ознобищев Основы техники игры на альте, М., 1973.

А. Бруни Школа для альты (под ред. и с предисл. В. Барисовского), М.-Л., 1946.

А. Ваксман Гаммы и упражнения для альты, М., 1952.

М. Галаджиян, В. Константинов Этюды для начального обучения на альте (под общ. ред. Н. Соколова), М., 1965.

Р. Гофман Этюды. В сб.: Избранные этюды для альты (сост. и ред. Л. Гущина и Е. Стоклицкая), М., 1980.

Е. Страхов, Н. Соколов Сборник гамм, упражнений и этюдов, М.-Л., 1947.

ՊԻԵՍՆԵՐ

Յ. Ս. Բախ

Գ. Տելեման

Ֆ. Շուբերտ

Կ. Դեբյուսի

Մ. Ռավել

Կ. Սեն-Սանս

Հ. Ջիտտ

Բ. Բարտոկ

Ռ. Մարոշ

Ա. Լվով

Ա. Գրիբոյեդովի

Ն. Ռեբիկով

Վ. Կալինինիկով

Յ. Կյուի

Ա. Սպենդիարյան

Ռ. Գլիեր

Բ. Ասաֆև

Բուրբե (մենանվագ ալտի համար)

Պրեստո (մենանվագ ալտի համար)

Մեդու

Փոքրիկ հովիվը

Պրելյուդ

Մենուետ

Կարապ

Տարանտելլա

Սլովակյան պար

Անդանտե և ալեգրո

Կապրիս դո մաժոր

Վալս

Երգ առանց խոսքի

Տխուր երգ

Սկերցետտո

Օրորոցային

Առվակի մոտ

Վալս

Գավոտ

Ռուսական ժող. երգ

Ս. Պրոկոֆև

Դ. Շոստակովիչ

Դ. Կաբալևսկի

Ս. Վասիլենկո

Ն. Ռակով

Ա. Սուլտիս

Լ. Ստեպանով

Ա. Յանշինով

Ադաջո «Փարիզի հուրը» բալետից

He белы то снега (մշակումը՝

Ն. Բակլանովայի)

Վոկալիզ

Անդանտե

Սկերցինո

Մենուետ մանկական ձեռագրերից

Տարանտելա

Կոնտրդանս

Սկերցո

Էտյուդ

Մազուրկա

Պար

Օրորոցային

Ճախարակ

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Վիվալդի

Բ. Մարչելլո

Գ. Տելեման

Ա. Կորելլի

Գ. Ֆ. Հենդել

Գ. Ջեմինիանի

Դ. Բորտոլյանսկի

Բ. Ջելդման

Կոնցերտ ռե մինոր (I մաս)

Սոնատ ֆա մաժոր

Կոնցերտ սոլ մաժոր (III-IV մասեր)

Ֆոլիա

Սոնատ N 2

Սոնատ N 3

Սոնատ ֆա մինոր

Սոնատ դո մաժոր (I մաս)

Կոնցերտինո

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

Գամմա և արպեջոներ երեք օկտավի սահմանում

Ա. Ռոլա

էտյուդ N 25

Բ. Մարչելլո

Սոնատ դո մաժոր (I - II մասեր) կամ

Գ. Տելեման

Կոնցերտ սոլ մաժոր (III-IV մասեր)

Ց. Կյուի

Սկերցետտո

II

Գամմա և արպեջոներ երեք օկտավի սահմանում,

գամմա զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ)

Վ. Բակալեյնիկով

էտյուդ N 3

Ա. Կորելլի

Սոնատ ռե մաժոր (I - II մասեր) կամ

Բ. Ջեյդման

Կոնցերտինո

Ն. Ռակով

Մազուրկա

ՅՈԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Երաժշտական-կատարողական հմտությունների հետագա յուրացում եւ կատարելագործում: Գամմաներ եւ արպեջոններ երկու և երեք օկտավի սահմանում շարժուն տեմպով: Առավել առաջադիմած աշակերտները պետք է կատարեն եռահնչյուններ իրենց շրջվածքներով և սեպտակորդներ: Գամմա զույգ նոտաներով՝ տերցիա, սեքստա, օկտավ չափավոր տեմպով: Խորմատիկ գամմա: Տարբեր տեխնիկական հնարներ, դրանց ազատ տիրապետումը և զուգակցումը *détaché*, *legato*, *staccato*, *martelé*, *spiccato*, *sautillé*: Ալտի ձայնարտաբերման և լիահնչյուն վիբրացիայի կատարելագործում: Ֆրազավորում, նրբերանգավորման նշանների և դրանց իրականացման հիմնական միջոցների առավել խորացված ուսուցում: Մանրազնին աշխատանք ինտոնացիոն մաքրության ուղղությամբ: Թերթից ընթերցում դասարանում և տանը: Տնային պարապմունքների տևողության և խելամտության ավելացում՝ ավարտական քննությանը նախապատրաստվելու նպատակով: Վերջինս հնարավորություն կընձեռի աշակերտին երաշխավորում ստանալ միջնակարգ ուսումնական երաժշտական հաստատությունում իր ուսումը շարունակելու համար:

Ուսումնական տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է անցնել 7-8 գամմա և արպեջոններ երկու և երեք օկտավի սահմանում (կրկնելով նաև անցածը), զույգ նոտաներով 4 գամմա, 2 խորմատիկ գամմա, 6-8 էտյուդ, 5-6 պիես, խոշոր կտավի 2 ստեղծագործություն:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Г. Безруков, К. Ознобищев   Основы техники игры на альте, М., 1973.

А. Ваксман   Гаммы и упражнения для альты, М., 1952.

А. Ваксман   Упражнения и гаммы в двойных нотах для альты, М., 1957.

М. Рейтих   Избранные этюды для альты (подготовительные к этю-

дам Р. Крейцера), М., 1962.

Р. Крейцер Этюды (перелож. для альта предисл. и общ. ред. М. Рейтиха), М., 1963.

ՊԻԵՍՆԵՐ

Յ. Ս. Բախ

Ջ. Ֆրեսկոբալդի

Գ. Տելեման

Ա. Ռոլլա

Ժ. Բ. Լյուլի

Պ. Ֆիոկկո

Ն. Կլերամբո

Ք. Վ. Գլյուկ

Ի. Բենդա

Բ. Բարտոկ

Գ. Ֆորե

Ռ. Շուման

Լ. Մենդելսոն

Ֆ. Մենդելսոն

Մ. Ռեգեր

Լ. Շկերյանց

Մ. Գլինկա

Ա. Լվով

Պ. Չայկովսկի

Յ. Կյուի

Ա. Սկրյաբին

Ա. Արենսկի

Ի. Վիտով

Ադաջո

Սիցիլիանա

Երկու մենուետ,

Ժիգա (մենանվագ ալտի համար)

Տոկկատ

Ալեգրո (մենանվագ ալտի համար)

Իդիլիա (մենանվագ ալտի համար)

Արիոգո եւ գավոտ

Ալեգրո

Պրելյուդ եւ ալեգրո

Մեդեդի

Կապրիս

Երեկոն սեկեյների մոտ

Ջարթոնք

Իրիկնային երգ

Անընդհատ շարժում

Երգի թևերով

Սկերցինո

Քնարական բազատել

Մազուրկա

Վալս

Ժողովրդական մեդեդի

Սենտիմենտալ վալս

Ապասիոնատ

Անընդհատ շարժում

Էտյուդ

Բարկարոլա

Մեդեդի

Էսքիզ

Ի. Ստրավինսկի

Ս. Պրոկոֆև

Ա. Խաչատրյան

Դ. Կաբալևսկի

Ա. Ալեքսանդրով

Կ. Դավիդով

Ա. Նիկոլան

Տ. Նիկոլանա

Ս. Յինցաձե

Յ. Շչուրովսկի

Ն. Յանշինով

Պատմություն

Ռոմանս

Գավոտ և երկու վարիացիա
(Զ. Պերգոլեզիի թեմաներով)

Սերենադ

Սկերցո

Լեգենդ, op. 12, N 6

Վալս «Պատերազմ և խաղաղություն»
օպերայից

Հատված «Իվան Ահեղ» ֆիլմի համար
գրված երաժշտությունից

Գավոտ «Դասական» սիմֆոնիայից

Օրորոցային «Գայանե» բալետից

Պար (մենանվագ ալտի համար)

Արիա

Ռոմանս

Մեղեդի

Մենախոսություն (մենանվագ ալտի
համար)

Ռոմանս

Պար

Էտյուդ

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա. Արիոստի

Լ. Բոկկերինի

Ա. Վիվալդի

Գ. Ֆ. Հենդել

Բ. Մարչելլո

Հ. Էկկլս

Սոնատ սոլ մինոր

Սոնատ դո մաժոր (I մաս)

Սոնատ սոլ մաժոր

Սոնատ ռե մաժոր

Կոնցերտ «Վերադարձ»

Սոնատ N 4

Սոնատ N 6

Կոնցերտ սի մինոր (I մաս)

Սոնատ ռե մաժոր

Սոնատ դո մինոր (I-II մասեր)

3. Ս. Բախ

Գ. Կոնյուս

Ի. Խանդոշկին

Բ. Ջեյդման

Բ. Դվարիոնաս

Կոնցերտ դո մինոր (I մաս)

Կոնցերտ (I մաս)

(խմբ. Վ. Բորիսովսկի եւ Մ. Ռեյտիխ)

Կոնցերտ (I-II մասեր)

(խմբ. Ի. Յամպուլսկի)

Կոնցերտ N 2 (I-II մասեր)

Վարիացիաներ (փոխադրումը՝

Դ. Լեպիլովի)

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

Գամմա և արպեջոններ երեք օկտավի սահմանում,¹⁴

Գամմա զույգ նոտաներով, legato 2-4-ական նոտաներով,

էտյուդ

Սոնատի երկու մաս կամ կոնցերտի մեկ-երկու մաս

երկու պիես (մեկը՝ շարժուն տեմպով):

15

Ֆ. Ֆիորիլլո

Ա. Լվով

Ա. Վիվալդի

Դ. Շոստակովիչ

Ֆ. Մենդելսոն

էտյուդ N 1 կամ

էտյուդ դո մաժոր

(դաշնամուրի նվագակցությամբ)

Սոնատ ռե մաժոր (չորս մաս) կամ

Կոնցերտ «Վերադարձ» I կամ

II-III մասեր

Կոնտրդանս

Երգի թևերով

¹⁴ Գամմաներն ու արպեջոնները պետք է ընդգրկվեն այն աշակերտների քննական ծրագրում, ովքեր շարունակելու են իրենց ուսումը երաժշտական մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում:

¹⁵ Ավարտական քննությանը կատարվում է ամբողջ ծրագիրը՝ բացի գամմաներից, արպեջոններից և զույգ նոտաներով գամմայից, որոնք բաժնի վարիչը և քննական հանձնաժողովի անդամը նախապես ունենորում են դասարանում:

II

Գամմա և արպեջոներ երեք օկտավի սահմանում

Գամմա զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ)

Ա. Բրունի

Էտյուդ վարիացիաների ձևով
(դաշնամուրի նվագակցությամբ) կամ

Ռ. Կրեյցեր

Էտյուդ N 4 (martelé)

Ա. Կորելլի

Ֆոլիա

Ի. Խանդոշկին

Կոնցերտ I-II մասեր կամ

Ի. Ստրավինսկի

Գավոտ և երկու վարիացիա

Ս. Պրոկոֆև

Սկերցո (Ջ. Պերգոլեզիի թեմաներով)

III

Գամմա, արպեջոներ երեք օկտավի սահմանում

(եռահնչյուն շրջվածքներով և սեպտակորդներ)

Գամմաներ զույգ նոտաներով (տերցիա, սեքստա, օկտավ)

Մ. Ռեյտիխ

Էտյուդ կամ

Ս. Վասիլենկո

Էտյուդ (դաշնամուրի նվագակցությամբ)

Գ. Ֆ. Հենդել

Սոնատ N 2 I-II մասեր

Գ. Կոնյուս

Կոնցերտ I մաս

Բ. Բարտոկ

Երեկոն սեկեյների մոտ

Ս. Պրոկոֆև

Տարանտելա

ՀԱՎԵԼՅԱԼ՝ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԿԱ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Այն աշակերտները, ովքեր հաջողությամբ են ավարտել յոթերորդ դասարանը և օժտված են մասնագիտական լավ տվյալներով, իրենց ուսումը կարող են շարունակել ևս 1-2 տարի: Այն հնարավորություն է տալիս աշակերտին ամրապնդել և կատարելագործել նախորդ տարիներին ստացած գիտելիքներն ու հմտությունները, բարձրացնել երաժշտական-կատարողական մակարդակը և առավել հանգամանալից նախապատրաստվել երաժշտական միջնակարգ մասնագիտական հաստատություններում հանձնելիք քննություններին: Այնուհետև պետք է շարունակել աշխատանքը աշակերտի տեխնիկական հիմքի ամրապնդման, երաժշտական-կատարողական հմտությունների կատարելագործման ուղղությամբ, ինչպես նաև ուսումնասիրել տարբեր ոճերի և ժանրերի ստեղծագործություններ: Տարվա ընթացքում պատրաստվում է ծրագիր, որով աշակերտը պետք է ընդունելության քննություն հանձնի մասնագիտական երաժշտական կրթօջախներում:

**ԹԱՎԶՈՒԹԱԿԻ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆԻ
ԾՐԱԳԻՐ**

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մասնագիտական առարկայի դասընթացը համարվում է ուսումնական եւ դաստիարակչական աշխատանքի հիմնական ձևը: Ուսուցիչը, չսահմանափակվելով նեղ մասնագիտական խնդիրներով, պետք է նախանձախնդիր լինի աշակերտի ուսման նկատմամբ, ինչպես նաև զարգացնի սկզբունքայնություն, իր հանդեպ պահանջկոտություն և ազնվություն: Մասնագիտական առարկայի ուսուցիչը պետք է անընդհատ հետևի դպրոցում սովորողի պահվածքին՝ մշտապես կապ պահպանելով տեսական առարկաների ուսուցիչների և աշակերտի ծնողի հետ:

Սկսնակ աշակերտի հետ պարապմունքը սկսելուց առաջ ուսուցիչը պետք է ընտրի նրա ֆիզիկական տվյալներին (հասակ և այլն) համապատասխան չափի գործիք, աղեղ, ինչպես նաև բարձրությամբ համապատասխան աթոռ: Կատարողական արվեստի հնարքների ավելի հաջող զարգացման համար նախ և առաջ պետք է ճիշտ դրվածք (носовая) (նստելաձև, ձեռքերի դիրք և շարժումների ազատ կոորդինացիա):

Առաջին դասաժամերին պետք է ուսուցանել ձեռքերի դիրքերը:

Առաջին կիսամյակում ուշադրությունը պետք է սևեռել մատների բնական դասավորվածությանը գործիքի վրա, որից հետո կարելի է անցնել նաև լայն դասավորվածությանը (ձգումներ և այլն): Անցումը դիրքից դիրք համարվում է ոչ միայն տեխնիկայի հիմնական էլեմենտ, այլև արտահայտվելու կարևոր միջոց: Դրանց ուսումնասիրությունը անհրաժեշտ է սկսել առաջին դիրքին բավարար տիրապետելուց, ինչպես նաև IV դիրքին և կիսադիրքին նախնական ծանոթությունից հետո: Հետագայում խորհուրդ է տրվում ուսումնասիրել III և II դիրքերը և դրանց հերթափոխման տարբեր միջոցները:

Դիրքից դիրք անցնելուն անսխալ տիրապետելու համար մեծ նշանակություն ունի ինտերվալների մասին աշակերտի ճիշտ լսողական պատկերացումը, որը պահանջում է աջ եւ ձախ ձեռքերի ազատ կոորդինացում: Միջին և բարձր հնչամասերի ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև բութ մատի օգտագործումը ստավկայում սկսվում է այն բանից հետո, երբ I և մնացած դիրքերում նվազը բավարար չափով ամրապնդվել է:

Երաժշտական ստեղծագործության ուսումնասիրության ժամանակ, գեղարվեստական պահանջների հետ կապված, կարևոր է դիրքից դիրք անցումը կատարելության հասցնելը:

Աշխատանքը վիբրացիայի վրա, որը կատարողականության կարևոր արտահայտչամիջոց է, պետք է սկսել ձայնարտաբերման հմտությունների, ինտոնացիայի, դիրքերի փոփոխման տիրապետման բավարար ամրապնդումից հետո:

2

Վիբրացիայի բնույթը պետք է օրգանապես կապված լինի կատարվող երաժշտական ստեղծագործության բովանդակության հետ:

Վիբրացիան պետք է լինի մեծ ամպլիտուդայով, երբ կատարվում է դանդաղ ստեղծագործություն և արագանա՝ կախված երաժշտական ստեղծագործության բնույթից:

Աջ ձեռքի տեխնիկայի զարգացումը նպատակաուղղված պետք է լինի ձայնի որակի հղկմանը, շտրիխների կատարման և աղելով լարից լար սահուն անցման տեխնիկայի տիրապետմանը:

Տարբեր շտրիխների տիրապետման համար աշխատանքները պետք է կատարվեն աստիճանաբար: Արդյունքները հաջողված կլինեն միայն այն դեպքում, երբ աշակերտը պարզ պատկերացում կունենա յուրաքանչյուր շտրիխի յուրօրինակ երաժշտական հնչողության մասին և կտիրապետի դրան հասնելու միջոցներին:

Սկզբնական շրջանում պետք է ամբողջապես տիրապետել պարզ շտրիխներին և հետո, առանձին-առանձին վերցնելով ավելի բարդ շտրիխներ և ցույց տալով աշակերտին դրանց տիրապետելու հնարքները, հասցնել կատարելության:

Տեխնիկայի զարգացումը, բառի լայն իմաստով, իրականացվում է ուսումնասիրվող բոլոր երաժշտական ստեղծագործությունների վրա տարվող աշխատանքների ընթացքում: Տեխնիկայի զարգացմանը՝ մասների շարժունություն, շտրիխներ և այլն, բառի նեղ իմաստով, նպաստում է գամմաների, արպեջոների, էտյուդների և ուրիշ վարժությունների վրա կատարվող ամենօրյա աշխատանքը:

Ամբողջ ուսումնառության շրջանում վերը նշված աշխատանքների հետ միասին պետք է հասնել ինտոնացիայի մաքրության, կայուն դիրք-

մի, սահուն ծայնարտաբերման, մատների հստակության, դիրքերի ազատ և վստահ փոփոխման:

Տեխնիկայի կատարելագործումը չպետք է լինի ինքնանպատակ, այլ պետք է ծառայի երաժշտական նյութի բովանդակության արտահայտմանը:

Դասերի ժամանակ նպատակահարմար է լսել հանձնարարված նյութն ամբողջությամբ (չընդհատելով աշակերտին), որից հետո տալ անհրաժեշտ պարզաբանումներ և ցուցումներ, որոնց յուրացումը ստուգվում է երկրորդ անգամ ունկնդրելու (կատարման) ժամանակ: Երբեմն օգտակար է փոփոխել տնային հանձնարարության ստուգման հերթականությունը:

Դասարանական աշխատանքի օրինակելի ձև է համարվում ուսուցչի կողմից ստեղծագործության այս կամ այն հատվածի ոչ միայն բառացի մեկնաբանումը, այլև թավջութակով կատարում-ցուցադրումը, որը համակարգում է աշակերտի հետաքրքրությունը, ուշադրությունը եւ ակտիվությունը:

Աշակերտի առաջադիմությունը հիմնականում կախված է տնային աշխատանքների և օրվա ռեժիմի ճիշտ կազմակերպումից: Մասնագիտական առարկայի ուսուցիչը, ծնողի հետ համագործակցելով, պետք է օգնի, որ աշակերտը տնային աշխատանքի դասացուցակը ճիշտ կազմի, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ բացի երաժշտությունից, նա սովորում է նաև հանրակրթական դպրոցի առարկաները՝ բացառելով ծանրաբեռնվածությունը: Ուսուցիչն աշակերտին պետք է սովորեցնի գեղարվեստական ստեղծագործության վրա ինքնուրույն աշխատել: Աշակերտի հետ պլանավորված աշխատանքը և ուսումնական նյութի մտածված ընտրությունը նպաստում են ուսման ընթացքի ճիշտ կազմակերպմանը, աշակերտի երաժշտական արողական հմտությունների բազմակողմանի զարգացմանը:

Մինչև I կամ II կիսամյակների սկսվելն ուսուցիչը յուրաքանչյուր աշակերտի համար պետք է կազմի անհատական պլան, որը պետք է հաստատվի բաժնի վարիչի կողմից: Յուրաքանչյուր կիսամյակի վերջում պետք է նշվեն այն բոլոր փոփոխությունները, որոնք կատարվել են աշակերտի անհատական պլանի մեջ:

Ավարտական քննությունների ծրագրերը պետք է կազմվեն I կիսամյակի վերջում եւ քննարկվեն բաժնի վարիչների հետ: Ծրագրի ընտրության ժամանակ ուսուցիչը պետք է առաջնորդվի ծրագրի

աստիճանական զարգացմամբ: Անթույլատրելի է անհատական պլանում ընդգրկել այնպիսի ստեղծագործություններ, որոնք գերազանցում են աշակերտի երաժշտական- տարրդական և տարիքային հնարավորությունները: Անհրաժեշտ է հիշել, որ գերծանր խնդիրները կարող են վնասել աշակերտի մտավոր և ֆիզիկական ունակություններին:

Աշակերտի ծրագիրը բովանդակությամբ, ձևով և կառուցվածքով պետք է տարաբնույթ լինի:

3

Այս կամ այն տեխնիկական հմտությունների զարգացման համար անհրաժեշտ է աշակերտի հետ հնարավորինս ավելի շատ պիեսներ անցնել՝ նրան ոգևորելով գեղարվեստական դպրոցական և արտադպրոցական համերգներով: Երաժշտական դպրոցներում սովորում են ամենատարբեր ընդունակությունների երեխաներ: Բարձր դասարաններում՝ դիֆերենցելով ուսուցման ուղղվածությունը, առանձին դեպքերում մանկավարժական տեսանկյունից արդարացված է համարվում անհատական պլանների մեջ նախորդ դասարանների ծրագրերից ստեղծագործությունների ներգրավումը: Սրան զուգահեռ լավ և գերազանց երաժշտական տվյալներով օժտված աշակերտների անհատական ծրագրերում կարելի է ներառել և հաջորդ դասարանների ծրագրային նյութերից: Այս ամենով հանդերձ չպետք է ծրագիրն անհիմն ձևով բարդացնել կամ հեշտացնել:

Ուսուցիչը իր հայեցողությամբ կարող է աշակերտի անհատական պլանը լրացնել այլ երաժշտական ստեղծագործություններով, որոնք կբավարարեն անհրաժեշտ պայմանները և իրենց բարդության աստիճանով կհամապատասխանեն աշակերտի ունակություններին:

Երաժշտական և արվեստի դպրոցների մասնագիտական դասարաններում առավել կարևոր աշխատանքներից մեկը թերթից ընթերցել սովորեցնելն է, ինչը անսամբլներում և նվագախմբերում նվագելու համար շատ կարևոր է: Երաժշտական ստեղծագործության տեքստը ինքնուրույն սովորելու ունակությունը նպաստում է աշակերտի ընդհանուր մտահորիզոնի զարգացմանը: Թերթից ընթերցելու ունակության և ներքին լսողության զարգացումը պետք է կատարվի անընդմեջ: Երաժշտական նյութը յուրացնելու ընթացքում պետք է սովորեցնել աշա-

կերտին, որ մտքով հետ չմնա մինչև վերջ նվագած տակտի հետ, այլ մտածի մի քանի տակտ առաջ: Խորհուրդ է տրվում թերթից ընթերցումը սկսել հեշտ տեքստից՝ աստիճանաբար անցնելով ավելի դժվար նյութերի: Թերթից ընթերցման զարգացմանը օժանդակում է նաև կատարվող նյութերի հաճախակի փոփոխությունը:

Ստեղծագործությունների վերջնական կատարման համար մեծ նշանակություն ունի նվագակցողի հետ աշխատանքը: Յանկայի է նվագակցողի հետ աշխատանքն սկսել այն ժամանակ, երբ աշակերտը կատարելապես տիրապետում է նյութին, որովհետև միայն այդ պարագայում է հնարավոր հասնել կատարման ներդաշնակության և կատարվող ստեղծագործության մեջ երաժշտական կերպարների ամբողջական ներկայացմանը՝ այդ բոլորը նպատակաուղղելով երաժշտական երկի ամբողջական և պատկերավոր մեկնաբանմանը:

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Ծանոթություն թավջութակի և աղեղի մասերի անվանումներին: Ձայնանիշերի ուղղագրությունը և ընթերցումը բասի բանալիում:

Պարզագույն դինամիկ, շտրիխային և ապլիկատուրային նշաններ: Աշխատանք լսողության, ռիթմի և հիշողության զարգացման համար:

Ձեռքի դրվածքի հիմնադրույթները: Աշակերտի նստելաձևը և գործիքի հարմարեցումը, աջ և ձախ ձեռքերի դրվածքը:

Մատների բնական դասավորվածության ուսումնասիրում առաջին դիրքում (1-ին կիսամյակ) և մատների լայն դասավորվածությունը (2-րդ կիսամյակ):

Աղեղի վարման և բաշխման հմտության զարգացում, պարզագույն շտրիխների ուսումնասիրում՝ դետաշե ամբողջ աղեղով և նրա մասերով, լեգատո 2 և 4 նոտա, ամբողջ աղեղով համակցված շտրիխներ:

Անցում մեկ լարից մյուսը: Աշխատանք ծայնի որակի և ինտոնացիայի վրա: Ծանոթություն գործիքի լարմանը:

Առաջին կիսամյակի վերջում հնարավոր է IV դիրքի ուսումնասիրում (համեմատաբար առաջխաղացում ունեցած աշակերտների հետ), I-IV դիրքի անցման ուսումնասիրում:

Տարեկան և փոխադրական օրինակելի պահանջներ

Տարվա ընթացքում աշակերտը պետք է անցնի 3-4 մաժոր և միմյուր գամմաներ և արպեջոներ մեկ օկտավի սահմանում և 2-3 գամմա՝ 2 օկտավի սահմանում, 10-12 էտյուդ և 8-10 պիես:

2-րդ դասարան փոխադրվելիս կատարվում է գամմա, արպեջո, էտյուդ և 1-2 պիես:

ԵՐԿԱՑԱՆԿ

Գամմաներ, արպեջոներ, վարժություններ

Լ. Մարդերովսկի
Ռ. Սապոժնիկով

Գամմա և արպեջո, Մ., 1960
Գամմաներ, արպեջոներ, ինտերվալներ
թավջութակի համար (վարժություն-
ների համակարգ), Մ., 1963

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

Լ. Անտոնովա

Музыкальная азбука маленького
виолончелиста, СП 2005

Ս. Լի

40 թեթև էտյուդ (առաջին դիրքում),
ստ. 70, Մ.-Լ., 1940 (NN 2, 5, 12, 14, 18,
21, 23, 28)

40 թեթև էտյուդ (առաջին դիրքում),
ստ. 70, Կրակով, 1965

Լ. Մարդերովսկի

48 թեթև էտյուդ թավջութակի համար,
ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 1-ին և 2-րդ դասարան-
ներ, Մ., 1956 (NN 1-20, 21)

25 էտյուդ թավջութակի համար, Մ.-Լ.,
1950, (1-9)

Ռ. Սապոժնիկով

էտյուդներ սկսնակ թավջութակահար-
ների համար, Մ.-Լ., 1949 (1-ին բաժին,
NN 1-20)

էտյուդներ սկսնակ թավջութակահար-
ների համար, Մ., 1960

էտյուդային նյութերի ժողովածու թավ-
ջութակի համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV
դասարաններ, Մ., 1957 (NN 1-20, 22-
24, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 36, 37)

Բ. Ստրովե

էտյուդային նյութերի ժողովածու թավ-
ջութակի համար (1-ին դիրքում) Մ.-Լ.,
1948 (1-ին և 2-րդ բաժին, NN 26, 27)

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար

Հրատ. 1, մաս 2: էտյուդներ, գամմաներ և վարժություններ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 1-ին, 2-րդ դասարանների համար (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկով), Մ., 1963 և 1969: (1-ին բաժին, բոլոր համարները, բացի 32, 42, 48-50, 57-59, 62 և 63)

ՊԻԵՍՆԵՐ

Է. Աարնէ

Ն. Բակլանովա

Փոքրիկ քայլերգ, Հինգ պիես, Լ., 1966
12 թեթև պիես թավջութակի և դաշնամուրի համար, Մ., 1948

Երգ

Պրեյլուդ

Սկերցո

Օրորոցային

Մեղեդի

Մազուրկա

Ռոմանս

Վալս

Լ. Մարդերովսկի

Թավջութակի դասընթացներ, Մ., 1962
Ախ, դու, գիշեր

Թռչում էր աղավնին, թռչում էր թխակապույտը (Летал голубь, летал сизый)

Օյ, ջիգունե, ջիգունե

Ես մոծակի հետ պարում էի (Я с комаром плясала)

Ա. Լյադով

Վ. Ռեբիկով

Պ. Չայկովսկի

Ճնճղուկներ

Կանաչ դու իմ խաղող (Зеленое мое ты, виноградье)

Թեթև պիեսներ սկսնակների համար

(Ռ. Սապոժնիկովի ընդհ. խմբ.), 1-ին հրատ., Մ., 1954

Մի ճախրիր, սոխակ
Կանաչ մարգագետնում
Գետից այն կողմ, ոլորաններից այն կողմ
Քայլում է նապաստակը այգում
Աճում է դաշտում սոճին
Ինչպես բարակ սառույցի վրա
(Как на тоненький ледок)

Ռուս կոմպոզիտորների թեթև պիեսներ

(Ռ. Սապոժնիկովի ընդհանուր խմբ.) Մ., 1954

Մ. Գլինկան

Դու, սոխակ, լոիր (փոխ.

Ռ. Սապոժնիկովի)

Վ. Կալիննիկով

Ստվեր-ստվեր (փոխ. Գրանովսկու)

Կռունկ (փոխ. Ռ. Սապոժնիկովի)

Ց. Կյուի

Գարնանային երգ (փոխ. Գրանովսկու)

Ն. Ռիմսկի-Կորսակով

Հրաժեշտ ձմռանը (փոխ.

Ռ. Սապոժնիկովի և Մ. Կուսսի)

Խորհրդային կոմպոզիտորների թեթև պիեսներ

(Ռ. Սապոժնիկովի ընդհանուր խմբ.) Մ., 1954

Ա. Դոլուխանյան

Բուլղար դպրոցականների երգը

(փոխ. Ի. Մորտենսենի և Գ. Ֆրիդկինի)

Դ. Կաբալևսկի

Գիշերը գետի վրա (փոխ.

Բ. Դոբրոխտովի)

Ն. Մյասկովսկի

Անհոգ երգ (փոխ. Բ. Դոբրոխտովի)

Ա. Չաուշյան

Թավջութակի ձեռնարկ, Ե., 1968

Թավջութակի ձեռնարկ, Ե., 1985

Ա. Մանուկյան

Ծիծեռնակը բույն է շինում

Ա. Չաուշյան

Երգ

Ռ. Մելիքյան

Ծափիկ-ծափիկ

Դ. Ղազարյան

Գարուն է, սիրուն է

Քեռին եկավ մեր բակը (մշ. Չաուշյանի)

Ա. Չաուշյան

Պար

Ս. Նաղդյան

Քայլերգ

Ա. Այվազյան

Պար

Հայկական ժողովրդական երգ

(մշ. Չաուշյանի)

Գ. Սարաջյան

Քայլերգ

Ա. Տեր-Ղևոնդյան

Զուգերգ

Պիեսներ թավջութակի եւ դաշնամուրի համար

(հավաքեց և մշակեց Գ. Մ. Տակտակիշվիլին)

Երաժշտական ֆոնդ, Վրաց. ԽՍՀ

Մի Առաջին քայլեր

Արշալույսին

Կռունկ

Հատված

Պիեսների ժողովածու, Մ., 1958

Յ. Հայդն

Անդանտե

Ժ. Բ. Լյուի

Փոքրիկ երգ

Ֆ. Շուբերտ

Օրորոցային

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար

Հրատ. 1, մաս 1, ԵՄԴ-ի և ԵԴ 1-ին և 2-րդ դասարանների համար (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկով), Մ., 1967

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

- Կ. Դավիդով Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1959
Ս. Լի Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1940
Լ. Մարդերովսկի Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1962
Ռ. Սապոժնիկով Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1965
Ա. Չաուշյան Թավջութակի ձեռնարկ, Երեւան, 1968
Թավջութակի ձեռնարկ, Երեւան, 1985
Գ. Մ. Տակտակիշվիլի Թավջութակի ձեռնարկ, 2 հատորով,
Թբիլիսի, 1959

Թավջութակի նոտային թղթապանակ 4 հատոր Դեկա - ՎՍ
հրատ. 2004

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

I

- Գամմա և արպեջոններ մեկ օկտավի սահմանում
Լ. Մարդերովսկի Էտյուդ N 93 (Թավջութակի դասըն-
թացներ, Մ., 1962)
Թռավ աղավնին, թռավ
թխակապույտը, N 94
(Թավջութակի դասընթացներ,
Մ., 1962)
Ա. Չաուշյան Պար

II

- Գամմա և արպեջոններ երկու օկտավի սահմաններում
Ռ. Սապոժնիկով Էտյուդ N 19 («Էտյուդներ սկսնակ
թավջութակահարների համար»
Ժողովածուից)
Ն. Բակլանովա Ռոմանս
Ա. Այվազյան Պար

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Շարունակել աշխատանքները դրվածքի, ձայնի վերարտադրության, ինտոնացիայի, ռիթմի և ֆրազավորման վրա:

Շտրիխների ուսումնասիրում. դետաշե, լեզատո և դրանց համակցումը դանդաղ և ավելի աշխույժ տեմպի մեջ: Անհամաչափ շտրիխներ: Շեշտադրումներ:

4-րդ կիսադիրքի և 3-րդ դիրքերի ուսումնասիրում: Սկզբնական հմտությունների զարգացում՝ դիրքից դիրք անցում կատարելու համար: Գործիքի լարում:

Տարեկան և փոխադրական օրինակելի պահանջներ

Տարվա ընթացքում սովորողը պետք է անցնի երկօկտավային մաժոր և մինոր դիեզային գամմաներ և արպեջոներ 1-4-րդ դիրքի սահմաններում մինչև 3 նշան՝ օգտագործելով տարբեր շտրիխային տարբերակներ, 6-10 էտյուդներ, 6-10 պիեսներ:

3-րդ դասարան փոխադրվելիս կատարվում են գամմա, արպեջոներ, էտյուդ և տարբեր բնույթի 2 պիես:

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԵՐԿԱՑԱՆԿ

Գամմաներ, արպեջոներ, վարժություններ

Լ. Մարդերովսկի
Ռ. Սապոժնիկով

Գամմաներ և արպեջոներ Մ., 1960
Գամմաներ, արպեջոներ, ինտերվալներ թավջութակի համար, Մ., 1963

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

Ս. Լի

40 թեթև էտյուդ (I դիրքում), ստ. 70, Մ., 1940 (NN 1,3,4, 6-8, 13, 15-17, 19, 22, 24, 25, 27, 30, 31, 33-35, 37, 39) 40 թեթև էտյուդ (I դիրքում), ստ. 70, Կրակով, 1965

Լ. Մարդերովսկի

48 թեթև էտյուդ թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի եւ ԵԴ 1-ին և 2-րդ դասարանների համար, Մ., 1956 (NN 20, 22-33, 36) 25 էտյուդ թավջութակի համար Մ.-Լ., 1950 (NN 10-13, 15)

Ռ. Սապոժնիկովան

էտյուդներ սկսնակ թավջութակահարների համար, Մ.-Լ., 1949 (1-ին բաժին, NN 14, 21, 22, 2-րդ բաժին՝ բոլորը, բացի 33, 34, 39) էտյուդներ սկսնակ թավջութակահարների համար, Մ., 1960

էտյուդային նյութերի ժողովածու թավջութակի համար, ԵԴ, I-IV դասարաններ, Մ., 1957 (NN 21, 25, 28, 31, 34, 35, 38-46, 48-51, 58, 61, 62, 67)

Բ. Ստրովե

էտյուդային նյութերի ժողովածու թավջութակի համար (1-ին դիրքում) Մ.-Լ., 1948 (NN 28-46 բացի 31-ից և 46ա)

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար

Հրատ. 1, մաս 2, էտյուդներ, գամմաներ և վարժություններ ԵՄԴ-ի և ԵԴ 1-ին և 2-րդ դասարանների համար (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկով), Մ., 1963, 1969 (I բաժին, NN 32, 42, 48-50, 57-59, 62, 69, II բաժին՝ ամբողջությամբ, III բաժին՝ ամբողջությամբ)

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ն. Բակլանովա

12 թերթն պիես թավջութակի և դաշնամուրի համար Մ.-Լ., 1948

Ալլեգրետտո

Մեղեդի և անընդհատ շարժում

Տարանտելա

Էտյուդ

Ա. Գրեչանինով

Վաղ առավոտյան (Տասը մանկական պիես, թավջութակի պարտիայի խմբ.

Լ. Գինզբուրգ), Մ.-Լ., 1951

Տխուր երգ

Մթնշաղ

Փոքրիկ հեծյալը

Կատակ

Ամրոցում

Խաղ

Վալս

Շ. Տակտակիշվիլի

Ձեռնարկ երեխաների համար

Թբիլիսի, 1947

Սվանական երգ

Մանկական երկացանկի ոսկե գրադարան, 2-րդ տետր, Մ., 2004

Հենդել

Գավոտ վարիացիաներով

Ա. Այվազյան

Թերթն փոխադրումների ձեռնարկ

դաշնամուրի կամ երկրորդ թավջութակի նվագակցությամբ, Մ., 1938

Ա. Արենսկի

Բարկարոլա

Ա. Այվազյան

Հայկական ժողովրդական պար

Յ. Բախ

Բուրբե

Ռ. Գլիերի

Էսքիզ

Ֆ. Լիստ

Հունգարական թեմա

Մ. Ռաուխվերգեր

Քայլերգ

Ա. Խաչատրյան

Մասսայական պար

Վ. Շուբերտ

Մենուետ

Ռ. Շուման

Հին գերմանական պար
Նովելետտա

**Ժողովրդական մեղեդիներ (Ռ. Սապոժնիկովի ընդհ. խմբ.), 1-ին
հրատ. Մ., 1954**

Քայլում է Սենյուշկան հպարտ
Շուրջպար
Նստած է Վանյան բազմոցին
Բանջարանոցում բազուկ
Այժը գնաց բանջարանոց
Դարպասի մոտ, դարպասի մոտ
(ներդաշնակումը Մ. Բալակիրևի)

**Ռուս կոմպոզիտորների թեթև պիեսներ (Ռ. Սապոժնիկովի
ընդհանուր խմբ.), Մ., 1954**

**Մ. Գլինկա
Ց. Կյուի**

Դու, սոխակ, լոբր
Գարնան երգ

**Խորհրդային կոմպոզիտորների թեթև պիեսներ (Ռ.
Սապոժնիկովի ընդհ. խմբ.), Մ., 1954**

Ա. Ալեքսանդրով

Աշուն (փոխ. Լ. Մարդերովսկու և
Մ. Կուսսի)

Ա. Գեդիկե

Ռուսական երգ (փոխ.
Դ. Դոբրոխոտովի)

Պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-II դասարաններ, Մ., 1959

Ֆ. Շուբերտ

Արձագանք

Է. Էկստդե

Մենուետ

Ա. Չաուշյան, Թավջութակի ձեռնարկ, Ե., 1968, 1-ին մաս

Կոմիտաս

Հաբրբան (մշ. Չաուշյանի) (զուգերգ)

Ա. Չաուշյան
Ա. Տիգրանյան
Ա. Այվազյան
Կոմիտաս

Շողեր ջան
Երգ
Պար «Անուշ» օպերայից
Հայկական ժողովրդական երգ
Չեն կրնա խաղա

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար, հրատ. 1, մաս 1, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I և II դասարաններ (խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկով), Մ., 1967

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Կ. Դավիդով	Ձեռնարկ թավջութակի համար, Մ., 1949
Ս. Լի	Ձեռնարկ թավջութակի համար, Մ.-Լ., 1940
Լ. Մարդերովսկի	Ձեռնարկ թավջութակի համար, Մ., 1962
Ռ. Սապոժնիկով	Ձեռնարկ թավջութակի համար, Մ., 1965
Գ.Մ. Տակտակիշվիլի	Թավջութակի ձեռնարկ, 2 հատորով, Թբիլիսի, 1959
Ա. Չաուշյան	Թավջութակի ձեռնարկ, 1-ին մաս, Ե., 1969

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

1. Գամմա և արպեջոներ

Ս. Լի

Էտյուդ N 61 (Ռ. Սապոժնիկով,
«Էտյուդային նյութերի ժողովածու
ԵԴ-ի I դասարանների համար»,
Մ., 1957)

Լ. Բերիովեն

Երգ

Ա. Չաուշյան

Երգ

2. Գամմա և արպեջոներ

Ֆ. Կումմեր

Էտյուդ N 104 (Քրեստոմատիա ԵՄԴ-ի
և ԵԴ-ի I-II դասարանների համար)

Ա. Այվազյան

Հայկական ժողովրդական երգ

Լ. Բերիովենգ

Կոնտրդանս (Քրեստոմատիա ԵՄԴ-ի
և ԵԴ-ի I և II դասարանների համար)

ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Շարունակել աշխատանքները սովորողների երաժշտակատարողական հմտության զարգացման վրա, ծայնի, անցումների, ուսումնասիրել ավելի բարդ շտրիխներ. դետաշե, լեգատո մինչև 8 նոտա ամբողջ աղեղով՝ դանդաղ և ավելի արագ տեմպով, համակցված շտրիխներ, մարտելե շտրիխի սկզբնական ուսումնասիրում:

Ավելի բարդ ռիթմերի ուսումնասիրում: II, V, VI, VII դիրքերի ուսումնասիրում: Անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել II դիրքի ուսումնասիրությանը (հատկապես բարդ է մատների լայն դրվածքում):

Դիրքի փոփոխման հմտության ամրապնդում: Ոչ բարդ կրկնակի նոտաներ, ակորդներ, բնական ֆլաժոլետներ: Վիբրացիայի հմտության ուսումնասիրում: Խոշոր կտավի ստեղծագործության ուսումնասիրման նախապատրաստում: Ծանոթացում տենորի բանալիի հետ: Գործիքի լարում, նոտատետրից թեթև, մատչելի պիեսների թերթից ընթերցում:

Տարեկան և փոխադրական մոտավոր պահանջներ

Տարվա ընթացքում սովորողը պետք է անցնի երկօկտավային գամմաներ և արպեջոներ մինչև 4 նշան (մինոր՝ մինչև 3 նշան) չափավոր և ավելի շարժուն տեմպով (օգտագործելով տարբեր շտրիխային տարբերակներ), տեխնիկական տարբեր 6- 10 էտյուդ, 6-10 պիես, որից 1-2 մեծ կտավի պիես:

4-րդ դասարան փոխադրվելու ժամանակ կատարվում են գամմաներ և արպեջոներ (դիրքերի փոփոխությամբ), էտյուդ, երկու տարբեր բնույթի պիես (կամ մեկ մեծ կտավի ստեղծագործություն):

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԵՐԿԱՑԱՆԿ

Գամմաներ, արպեջոններ, վարժություն

Ս. Կալյանով

Լ. Մարդերովսկի

Ռ. Սապոժնիկով

Թավջութակի տեխնիկա, Մ., 1968

Գամմաներ և արպեջոններ, Մ., 1960

Գամմաներ, արպեջոններ, ինտերվալներ թավջութակի համար (վարժությունների համակարգ), Մ., 1963

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

Յու. Դոտցաուեր

Հայտնությունների ընտրանի (1-ին տետրից), Մ., 1947 (NN 1, 6, 7, 15)

Հայտնություններ թավջութակի համար, տետր 1, Կրակով, 1964

Ս. Կալյանով

Հայտնությունների ընտրանի, Մ.-Լ., 1951 (դասատուի ընտրությամբ)

Ս. Լի

40 մատչելի Հայտնություն (առաջին դիրքում), ստ. 70, Մ.-Լ., 1940

(NN 9, 10, 11, 20, 28, 29, 32, 36, 38, 40)

40 թեթև Հայտնություն (առաջին դիրքում), ստ. 70, Կրակով, 1965

Լ. Մարդերովսկի

48 թեթև Հայտնություն թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 1-ին և 2-րդ

դասարաններ, Մ., 1956 (NN 34, 35, 37-45)

25 Հայտնություն թավջութակի համար, Մ.-Լ., 1950 (NN 14, 15, 16)

Ռ. Սապոժնիկով

Հայտնություններ սկսնակ թավջութակահարների համար, Մ., 1960

Հայտնության խմբի ժողովածու թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV դասարաններ, Մ., 1957 (NN 47, 53-60, 63-66, 68, 70-73, 75, 40)

Բ. Ստորովե

Էտյուդային նյութերի ժողովածու
թավջութակի համար (առաջին դիր-
քում), Մ.-Լ., 1948 (NN 31, 42- a, 47-60)

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար

Հրատ. 1, մաս 2, էտյուդներ, գամմաներ և վարժություններ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 1-ին և 2-րդ դասարանների համար, Մ., 1963 (3-րդ բաժինը դասատուի ընտրությամբ)

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար

Հրատ. 2, մաս 2, էտյուդներ, գամմաներ և վարժություններ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ դասարանների համար: Խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկովը, Մ., 1961 (1-ին բաժնի բոլոր համարները բացի 15, 16-19, 2-րդ բաժնի բոլոր համարները, բացի 32-34, 36, 39, 40-42, 43-46, 50):

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հ. Հենդել

Գավուտ վարիացիաներով, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի մանկավարժական երկացանկ, 2-րդ դասարաններ, Մ., 1954

Ի. Իորդան

Թեթև պիեսներ վարիացիաների ձևով ըստ ընտրության, Խորհրդային կոմպոզիտորների պիեսներ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի II-IV դասարաններ (խմբ. կազմ. Ա. Ստոգորսկի), Մ., 1965
Վարիացիաների ձևով թեթև պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար, Մ.-Լ., 1950

Բ. Ռոմբերգ

Սոնատ սի բեմոլ մաժոր: Քրեստոմատիա, հրատ. 1, մաս 1: Պիեսներ ԵՄԴ-ի եւ ԵԴ-ի 1-ին և 2-րդ դասարանների համար, Մ., 1967

Բ. Ռոմբերգ

Սոնատ N 4, սո. 38, N 1 (եռյակ) ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի մանկավարժական երկացանկ,

Կ. Սորոկին

2-րդ դասարան, Մ., 1954

Հունգարական թեմաներով վարիացիաներ:
Պիեաներ թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV դասարաններ, հրատ. 5 (կազմ. խմբ. Ա. Ստոգորսկի), Մ., 1964

Ա. Վիվալդի

Կոնցերտ դո մաժոր, 1-ին, 2-րդ և 3-րդ մասեր (կազմեց Վոլչկովը), Մ., 1988

ՊԻԵՍՆԵՐ

Է. Աարնե

5 պիես թավջութակի և դաշնամուրի համար, Լ., 1966

Մտորում

Ա. Գրեչանինով

Վաղ առավոտյան, ստ. 126 «բ» (Տասը մանկական պիես, թավջութակի պարտիան խմբ. Լ. Գինսբուրգ), Մ.-Լ., 1951

Ուրախ մարդ

Ձմռան երեկո

Վալս

Յ. Կրեյն

Պիեսներ թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV դասարաններ

(Ա. Ստոգորսկու խմբ.), Մ., 1961

Հնագույն երգ

Փոքր բալլադ

Հրեշ.

Ն. Ռակով

Գարունը եկավ (8 պիես): Պիեսներ պատանի թավջութակահարների համար թավջութակի պարտիայի խմբ.Ս. Կնուշեվիցկի), Մ., 1964

Առավոտ

Ծաղկած այգի

Գնանք արշավ

Պ. Չայկովսկի

15 պիես «Մանկական ալբոմ»-ից (փոխադրումը Բագրյանովի), Մ.-Լ., 1950

Ձի-ձի խաղալ

Փայտե զինվորիկների քայլերգը

Երգում է երգեհոնիկահարը

Ժողովրդական մեղեդիներ

Հրատ. 1, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 2-րդ դասարան (Ռ. Սապոժնիկովի ընդհանուր խմբ.), Մ., 1954

Հիշիր, հիշիր, իմ լավ

Պիտեր փողոցի երկայնքով

Ժողովրդական մեղեդիներ

Հրատ. 2, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 2-րդ դասարան (Ռ. Սապոժնիկովի ընդհանուր խմբ.), Մ., 1954

Օրորոցային

Լյավոնիխա

Հայկական ժողովրդական երգ (ներդաշնակումը Կոմիտասի)

Վրացական լեզգիներ (Դ. Արակիշվիլի)

Պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի մանկավարժական երկացանկից,

3-4-րդ դասարաններ (Ս. Ասլամազյանի ընդհ. խմբ.), Մ.-Լ., 1952

Մ. Բալակիրև

Պոլկա

Վ. Վլասով

Պար

Էտյուդ

Ա. Գեդիկե

Կանտիլենա

Պար

Մ. Գլինկական

Իսպանական երգ

Ի. Կոզլովսկի

Հնագույն պար

Լ. Մոցարտ

Պարկապզուկ (փոխադրումը

Ա. Սոկոլովի)

Ռ. Շուման

Որբուկը

Ֆ. Շուբերտ

Առավոտյան սերենադ

Պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 2-րդ դասարան (Ռ. Սապոժնիկովի ընդ. խմբագրությամբ), Մ., 1954

Լ. Բեթհովեն

Ժողովրդական պար

Վ. Կոսենկո

Սկերցինո (փոխ. Գ. Պեկկերի)

Վ. Սոկալսկի

Փոքրիկ երգ (փոխ. Գ. Պեկկերի)

Ֆ. Շուքերտ

Ճանապարհի ընկնել (փոխադրումը
Ռ. Սապոժնիկովի)

Ռ. Շուման

Էկոսսեզ
Օրորոցային

Ռուս կոմպոզիտորների պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 2-րդ դասարան
(Ռ. Սապոժնիկովի ընդհ. խմբ.), Մ., 1954

Ա. Արենսկի

Օրորոցային (փոխ. Ա. Գրանովսկու)

Մ. Գլինկա

Պոտովում է քամին դարպասի մոտ
(փոխ. Ա. Մելնիկովի)

Դ. Դարգոմիժսկի

Օրորոցային (փոխ. Ռ. Սապոժնիկովի
և Մ. Կուսսի)

Մ. Մուսորգսկի

Երգ «Սորոգինյան տոնավաճառ»
օպերայից (փոխ. Ռ. Սապոժնիկովի)

Ն. Ռիմսկի-Կորսակով

Մազուրկա (փոխ. Գ. Պեկկերի)

Պ. Չայկովսկի

Կամարինյան
(փոխ. Բ. Դոբրոխտովի)

**Ռուս և խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների
պիեսների ժողովածու** (կազմ. Ա. Բորիսյակ և Ա. Ձեգելենկո), Մ.-Լ.,
1950

Ա. Ալյաբև

Սոխակ

Ա. Գրեչանինով

Վալս (փոխ. Ա. Ձեգելենկոյի)

Ա. Խաչատրյան

Անդանտինո (փոխ. Ա. Ձեգելենկոյի)

Պիեսների ժողովածու թավջութակի և դաշնամուրի համար
(առաջին յոթ դիրքի սահմաններում), հավաքեց և մշակեց Գ. Մ.
Տակտակիշվիլին), Թբիլիսի

Նանա

(մեղեդու գրառումը՝ Զախ. Պալիաշվիլու)

Կատակային

(գրառումը՝ Օ. Տակտակիշվիլու)

Հայկական ժողովրդական երգ

(գրառումը՝ Կոմիտասի)

Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ
(Ռ. Սապոժնիկովի ընդհ. խմբ.), ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 2-րդ դաս., Մ., 1954

Դ. Կաբալևսկի	Գալոպ Վալս
Ն. Մյասկովսկի	Դաշտային երգ (փոխ. Ռ. Սապոժնի- կովի և Օ. Պիրոգովի)
Դ. Շոստակովիչ	Լարովի տիկնիկ

Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար (Կազմ. և խմբ. Ա. Ստոգորսկի), հրատ. 2, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV դասարաններ, Մ., 1962

Ա. Բաբաջանյան	Արիա Պար

**Բ. Բարտոկ, Ալբոմ «Երեխաների համար» թավջութակի եւ
դաշնամուրի համար, Բուդապեշտ, 1957**

**Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի
համար** (խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկով)

Հրատ.1, մաս 1, Պիեսներ ԵՄԴ-ի եւ ԵԴ-ի 1-ին և 2-րդ դասարանների
համար, Մ., 1967

Ա. Վառլամով	Կարմիր սարաֆան
Վ. Մոցարտ	Փոքրիկ հովվի երգը
Բ. Ռոմբերգ	Սոնատ սի բեմոլ մաժոր

**Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի
համար** (խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկով), հրատ 2, մաս 1, Պիեսներ
ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ դասարանների համար, Մ., 1965 (ուսուցչի
ընտրությամբ)

Ա. Չաուշյան	Թավջութակի ձեռնարկ, Երեւան, 1968, 1-ին մաս
Ա. Չաուշյան	Թավջութակի ձեռնարկ, Երեւան, 1985, 2-րդ մաս

Մ. Մազմանյան
Կոմիտաս

Ս. Բարխուդարյան
Մ. Մազմանյան
Ռ. Մելիքյան

Վոկալիզ ռե մինոր
Հով արեք (մշ. Ա. Չաուշյանի, II հրատ.)
Շախկըր-շուխկըր
Պրեյուդ
Վոկալիզ մի մինոր
Կաքավիկ

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Կ. Դավիդով
Ս. Լի
Լ. Մարդերովսկի
Ռ. Սապոժնիկով
Գ. Մ. Տակտակիշվիլի
Ա. Չաուշյան

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1959
Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1940
Թավջութակի դասընթացներ, Մ., 1962
Թավջութակի դասընթացներ, Մ., 1965
Թավջութակի ձեռնարկ, 2 հատորով,
Թբիլիսի, 1959
Թավջութակի ձեռնարկ, Ե., 1968,
1-ին մաս
Թավջութակի ձեռնարկ, Ե., 1985,
2-րդ մաս

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

1. Գամմա և արպեջոներ

Վ. Մոցարտ

Յ. Դոնցաուեր

Ս. Բարխուդարյան
Կոմիտաս

Փոքրիկ հովվի երգը
Էյուդ. N 15 («Էյուդներին ընտրանի»
ժողովածուից, Մ.-Լ., 1947)
Պրեյուդ
Հով արեք

2. Գամմա և արպեջոներ

Ֆ. Կոմմեր

Բ. Ռոմբերգ

Էյուդ. N 71 (Էյուդային նյութերի
ժողովածու թավջութակի համար,
ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV դաս., Մ., 1957)
Սոնատ մի մինոր

ՉՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Շարունակել աշխատանքները երաժշտական տարողական ունակությունների զարգացման վրա՝ ծայնի և կատարման արտահայտչականության որակի ավելի բարձր պահանջի պայմաններում: Աշխատանքներ վիրացիայի վրա: Շտրիխային տեխնիկայի հետագա զարգացում: Ստակատո շտրիխի նախապատրաստական վարժություններ: Դիրքի փոփոխման ունակությունների ամրապնդում: Բնական ֆլաժոլետների, զույգ նոտաների և ակորդների ուսումնասիրում:

Նվագելու ունակությունների հետագա ուսումնասիրում և ամրապնդում ավելի բարձր դիրքերում (V, VI, VII): Ստավկայի դիրքերի ծանոթացում: Տրեյների զարգացման վարժություններ: Աշխատանքների շարունակում գամմաների և արպեջոնների վրա երկու օկտավների սահմաններում: Գամմաների ուսումնասիրում երեք օկտավի սահմաններում:

Ոչ բարդ խրոմատիկ հաջորդականություններ:

Տարեկան և փոխադրական պահանջներ

Տարվա ընթացքում աշակերտը պետք է անցնի գամմաներ և արպեջոններ երկու օկտավի սահմաններում (բաց և ոչ բաց լարերով) չափավոր և շարժուն տեմպերում՝ օգտագործելով տարբեր շտրիխային տարբերակներ: Առանձին մաժոր և մինոր գամմաներ և արպեջոններ երեք օկտավի սահմաններում, «ջարդած» տերցիաներ և կվարտաներ: Տարբեր տեսակի բարդության 6-8 էտյուդ, մեծ կտավի 1-2 ստեղծագործություն, 5-6 պիես:

5-րդ դասարան փոխադրվելու ժամանակ կատարվում է գամմա երկու օկտավի սահմանում (բարձր առաջադիմություն ունեցող աշակերտի հետ գամմա և արպեջո երեք օկտավի սահմանում), էտյուդ, 2 տարբեր բնույթի պիեսներ կամ մեծ կտավի ստեղծագործություն:

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԵՐԿԱՑԱՆԿ

Գամմաներ, արպեջոներ, վարժություններ

Լ. Մարդերովակի

Ռ. Սապոժնիկով

Գամմաներ և արպեջոներ, Մ., 1960
Գամմաներ, արպեջոներ, ինտերվալներ թավջութակի համար (վարժությունների համակարգ), Մ., 1963

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

Ն. Գրանովսկի

Յ. Դոտցաուեր

Ս. Կալյանով

Լ. Մարդերովակի

Ռ. Սապոժնիկով

Միջին բարդության էտյուդներ, Մ., 1958 (ուսուցչի ընտրությամբ)
էտյուդների ընտրանի (1-ին տետրից), Մ.-Լ., 1947 (NN 2, 3, 4, 5 (ընդհատվող շտրիխներ), 8, 11, 12, 14, 15):
էտյուդների ընտրանի, Մ.-Լ., 1951 (ուսուցչի ընտրությամբ)
48 թեթև էտյուդ թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 1-ին և 2-րդ դասարաններ, Մ., 1956 (NN 46-48)
25 էտյուդ թավջութակի համար Մ.-Լ., 1950 (NN 17, 19, 20)
էտյուդային նյութերի ժողովածու թավջութակի համար, ԵՄԴ-ի եւ ԵԴ-ի I-IV դասարաններ, Մ., 1957 (NN 52, 69, 74, 79, 80, ֆլաժոլետներ՝ 82-84, ստավկաներ՝ 85-89)

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար (խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկով)

Հրատ. 2, մաս 2: էտյուդներ, վարժություններ, գամմաներ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ դասարանների համար, Մ., 1961 (1-ին բաժին՝ NN 15-19, 2-րդ բաժին՝ NN 32-34, 39-48, 50, 53, 3-րդ բաժին՝ ամբողջությամբ)

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Լ. Բեթհովեն** Սոնատին սոլ մաժոր, փոխադրումը՝
Ռ. Սապոժնիկովի և Գ. Կիրկորի, Ս.
Ասլամազյանի ընդհ. խմբ.),
Մանկավարժական նվագաջանկ,
Մ., 1952
Սոնատին ռե մինոր (Լ. Մարդերով
սկի, Թավջութակի դասընթացներ,
Մ., 1962)
- Ա. Բրևալ** Սոնատին դո մաժոր (Մանկավարժա-
կան նվագաջանկ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ
և 4-րդ դասարաններ, Մ.-Լ., 1952)
- Ա. Գեդիկե** Սոնատին (Մանկավարժական
երկացանկ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ
դասարաններ, ստ. 93, Մ.-Լ., 1952)
- Գ. Գոլտերման** Կոնցերտ N 4, 1-ին մաս, Մ., 1967
- Ն. Գրանովսկի** Վարիացիաներ Մոցարտի թեմայով
(Պիեսներ թավջութակի համար,
(կազմ. և խմբ. Ա. Ստոգորսկի), հրատ.
3, Մ., 1963)
- Ա. Կորելլի** Սարաբանդա և Գավոտ սի մինոր
սոնատից (Մանկավարժական երկա-
ցանկ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ
դասարաններ, Մ.-Լ., 1952)
- Բ. Մարչելլո** Սոնատ դո մաժոր (Մանկավարժական
երկացանկ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 6-րդ և 7-րդ
դասարաններ, 1-ին հրատ., Մ., 1961)
Գրավե և Ալեգրո սոլ մաժոր սոնատից
Մանկավարժական երկացանկ 6-րդ
և 7-րդ դասարաններ, Մ., 1961)
- Բ. Ռոմբերգ** Սոնատ դո մաժոր, 1-ին մաս
(Լ. Մարդերովսկի, Թավջութակի
դասընթացներ, Մ., 1962)
Սոնատ դո մաժոր, 1-ին մաս, Մ., 1957)

ՊԻԵՍՆԵՐ

Ն. Ռակով

Գարունը եկավ (8 պիես), Պիեսներ
պատանի թավջութակահարների
համար, Մ., 1964

Լճի վրա

Արի վիճենք

Հանդիպում անտառում

Միևնույն է կհասնեն

Խաղ

Շ. Տակտակիշվիլի

Այբոմ մանուկների համար Թբիլիսի,
1947

Հովվերգություն

Օրորոցային

Պ. Չայկովսկի

15 պիես «Մանկական այբոմ»-ից
(փոխադրումը Պ. Բագրյանովի)

Ս.-Լ., 1950

Պոլկա

Նեոպոլիտանական երգ

Քաղցր անուրջ

Կամարինյան

(ստավկայի դիրքում)

ՊԻԵՍՆԵՐ

ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ դասարաններ (Ս. Ասլամազյանի
ննդհանուր խմբագրությամբ), Մ., 1952

Մ. Բալակիրև

Գ. Հենդել

Ա. Գեդիկե

Գ. Կիրկոր

Ն. Ռիմսկի-Կորսակով

Պոլկա

Բուրբե (փոխադրումը Վ.

Բուրմեյստերի)

Երկու մանրապատում (փոխ. Ռ.

Սապոժնիկովի և Գ. Կիրկորի)

Տաջիկական երգ

Օրորոցային «Սադկո» օպերայից

Լ. Մոցարտ
Ժ. Ռամոն
Ռ. Շուման

(փոխ. Սապոժնիկովի եւ Գ. Կիրկորի)
Պարկապգուկ (փոխ. Մ. Սոկոլովի)
Գյուղական պար (փոխ. Ա. Մոֆֆատի)
Լոտոս

Պիեսներ, N 1 ժողովածու, 1-ին աստիճանի բարդության, (կազմ. Ա. Բորիսյակ և Ա. Ջեգելենկո, Ս. Կոզլուպովի ընդհ. խմբ.), Մ, 1937

Ջ. Մարտինի

Գավուտ

Պիեսներ, N 3 ժողովածու, 1-ին աստիճանի բարդության, (կազմ. Ա. Բորիսյակ և Ա. Ջեգելենկո, Ս. Կոզլուպովի ընդհ. խմբ.), Մ., 1938

Յ. Հայդն

Մենուետ

Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ,
ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի ցածր դասարաններ (փոխ. Ս. Կալյանովի)

Դ. Կաբալևսկի

Պար մարզագետնում

Դ. Շոստակովիչ

Տխուր երգ

Օրորոցային

Պիեսների ժողովածու թավջութակի և դաշնամուրի համար
(առաջին 7 դիրքում), հավաք. և վերամշ. Գ. Մ. Տակտակիշվիլին

Մ. Դավիդաշվիլի

Երգ

Շ. Տակտակիշվիլի

Վրացական ժողովրդական երգ
(Սվանական)

Մեղեդի

Օ. Տակտակիշվիլի

Լիրիկական երգ

Բ. Բարտոկ

Ժողովածու «Երեխաների համար»
թավջութակի և դաշնամուրի համար,
Բուդապեշտ, 1957

Մանկավարժական երկացանկ թավջութակի համար, հրատ. 2, մաս 1: Պիեսներ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ դասարանների համար (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկովը), Մ., 1959

Ա. Չաուշյան

Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1968

Ա. Խաչատրյան

Անդանտինո

Ա. Այվազյան

Հումորեսկ

Գ. Սարաջյան

Երգ-վալս, մշակումը՝ Չաուշյանի

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ա. Բորիսյակ

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1949

Կ. Դավիդով

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1959

Ս. Լի

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1940

Լ. Մարդերովսկի

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1962

Ռ. Սապոժնիկովան

Թավջութակի դասընթացներ, Մ., 1965

Գ. Մ. Տակտակիշվիլի

Դասընթացներ թավջութակի համար, 2 հատ.,

Թբիլիսի, 1959

Ա. Չաուշյան

Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1968

Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1985

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

1. Գամմա և արպեջոներ

Յ. Դոտցաուեր Էտյուդ N 69 (Մանկավարժական նվագազանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար, հրատ. 2, մաս 3, Էտյուդներ, վարժություններ, գամմաներ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 3-րդ և 4-րդ դասարանների համար, Մ., 1961)

Լ. Բեթհովեն

Սոնատին ռե մինոր

Ա. Այվազյան

Հումորեսկ

2. Գամմա և արպեջոներ

Յ. Դոտցաուեր

Էտյուդ N 11 («Էտյուդների ընտրանի»

1-ին տետրից, Մ.-Լ., 1947)

Ա. Բրևալ

Սոնատ դո մաժոր

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Շարունակել աշխատանքները, որպեսզի զարգանան սովորողների երաժշտական մտածողությունը, գեղարվեստական ճաշակը և ինքնուրույնությունը:

Վարպետության հետագա կատարելագործում: Ռիթմային առաջադրանքների բարդացում: Շտրիխների վրա աշխատանք՝ դետաշե, լեգատո, մարտելե, ստակատո:

Դիրքերի փոփոխման հմտության ամրապնդում: Ստավկայի դիրքերում նվագելու տիրապետում: Զույգ նոտաների ուսումնասիրում 4-րդ դիրքի սահմաններում (տերցիաներ, սեքստաներ): Աշխատանք կրկնակի նոտաներ նվագելու ժամանակ դիրքերի միացման վրա:

Խրոմատիկ գամմաների ուսումնասիրում: Տեխնիկայի հետագա զարգացում:

Տարեկան և փոխադրական պահանջներ

Տարվա ընթացքում աշակերտը պետք է անցնի 4 գամմա, որից 2-ը զույգ ձայնանիշով և արպեջո՝ երեք օկտավի սահմաններում, եռահնչյուն, կվարտսեքստակորդ մինչև 3-ից 4 նշաններ՝ տարբեր շտրիխներով, 5-6 էտյուդ, 4-6 պիես, 2 մեծ կտավի ստեղծագործություն:

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԵՐԿԱՑԱՆԿ

Գամմաներ, արպեջոներ, վարժություններ

Ս. Կալյանով

Լ. Մարդերովսկի

Ռ. Սապոժնիկով

Թավջութակի տեխնիկա, Մ., 1968

Գամմաներ և արպեջոներ, Մ., 1960

Գամմաներ, արպեջոներ, ինտերվալներ թավջութակի համար (վարժությունների համակարգ, Մ., 1963

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

- Ն. Գրանդսկի** Միջին բարդության էտյուդներ,
Մ., 1968
էտյուդներ թավջութակի համար,
Մ., 1967
- Յ. Դոնցաուեր** էտյուդների ընտրանի (1-ին
թատետրից՝ NN 9, 10, 13, 20-24),
Մ.-Լ., 1947
էտյուդներ թավջութակի համար, 2-րդ
տետր, Կրակով, 1964, (որոշ էտյուդ-
ներ)
- Ժ. Դյուպոր** 21 էտյուդ թավջութակի համար,
Կրակով, 1967
- Դ. Կաբալևսկի** Մաժորա-մինորային էտյուդներ,
Մ., 1962 (Երգ, քայլերգ)
- Ֆ. Կումմեր** 10 մեղեդային էտյուդ, Մ., 1937 (2, 5, 8)
- Ս. Կոզլուպով և
Լ. Գինզբուրգ** էտյուդների ժողովածու, Մ.-Լ.,
1946 (1-9)
- Ս. Լի** 12 մեղեդային էտյուդ, ստ. 113,
Մ.-Լ., 1940
40 առաջնակարգ և մեղեդային էտյուդ,
ստ. 31, Մ.-Լ., 1941 (1, 3, 5, 6, 9, 12, 13,
16, 18)
էտյուդների ընտրանի թավջութակի
համար, ստ. 31, Կրակով, 1967
(դասատուի ընտրությամբ)
- Լ. Մարդերովսկի** 25 էտյուդ թավջութակի համար, Մ.-Լ.,
1950 (18, 21-25)
32 ընտրված էտյուդ, Մ., 1954
էտյուդների ընտրանի բարձր
դասարանների համար
էտյուդային նյութերի ժողովածու,
ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի I-IV դասարաններ
(76, 81, 90-108), Մ., 1957

Էտյուդների ընտրանի թավջութակի
համար (ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի բարձր
դասարաններ), հրատ. 2, Մ., 1955

**Մանկավարժական նվագաջանկի քրեստոմատիա թավջութակի
համար** (կազմ. Ռ. Սապոժնիկով), հրատ. 3, մաս 2, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 5-
րդ դասարանի համար, Մ., 1961

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

**Դ. Բորտնյանսկի
Ժ. Բրևալ**

Սոնատ, Մ., 1955
Կոնցերտինո (փոխադրումը
Լ. Ֆայյարի) Մ., 1969

**Ա. Վիվալդի
Գ. Գոլտերման**

Կոնցերտ լյա մինոր, Լեյպցիգ, 1960
Կոնցերտ N 4, մաս 3, Մ., 1957
Կոնցերտ N 5, Մ., 1967

**Յու. Կլենգել
Բ. Մարչելլո**

Կոնցերտինո դո մաժոր, Մ., 1954
Սոնատ սոլ մաժոր, Հնագույն
սոնատների ժողովածու, հրատ. 2,
Մ., 1961

Ա. Նելկ

Սոնատ լյա մինոր, Հնագույն
սոնատների ժողովածու, հրատ. 1,
Մ., 1961

Կոնցերտինո, Մանկավարժական
երկացանկ:
ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 6-րդ և 7-րդ դասարան-
ներ, Մ., 1961

ՊԻԵՍՆԵՐ

**Ս. Ռախմանինով
Է. Հովհաննիսյան
Ա. Սպենդիարյան**

Ռոմանս, Մ.-Լ., 1949
Նոկտյուրն, Երևան, 1951
Ստեղծագործությունների ամբողջա-
կան ժողովածու

Շ. Տակտակիշվիլի

(խմբ. Գ. Բուդաղյանի), Երևան, 1951
Բարկարուլա սոլ մաժոր
Բարկարուլա սոլ մինոր
Ալբոմ մանուկների համար, Թբիլիսի,
1947
Երգ
Վարիացիա

Պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 5-6-7 դասարաններ (Լ. Գինգբուրգի խմբ.),
Մ., 1955-1956

Ա. Արենսկի

Օրորոցային (փոխադ. Ի. Մարտենսենի
և Գ. Կիրկորի)

Ա. Այվազյան

Բարկարուլա (փոխադ. Գ. Պեկկերի)

Ա. Բրանդուկով

Հայկական պար

Ա. Գեդիկե

Էլեգիա (փոխադ. Լ. Գինգբուրգի)

Սկերցո (փոխադ. Լ. Գինգբուրգի)

Ժողովրդական ոճի պիես

(փոխադ. Լ. Գինգբուրգի)

Ի. Իորդան

Մեղեդի և սկերցո

Կ. Սեն-Սանս

Ռոմանս

Ռուս և խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների
պիեսների ժողովածու (կազմ. Ա. Բորիսյակ և Ա. Ջեգելենոկ), Մ.-Լ.,
1950

Ա. Բորոդին

Անուրջներ (փոխադր. Պ. Բագդյանովի)

Ա. Գեդիկե

Մանրապատում, N 2, ստ. 8, (փոխադր.

Ս. Շիրինսկու)

Կ. Դավիդով

Ռոմանս

Պ. Չայկովսկի

խուր երգ

խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ
(փոխադրումը Ս. Կալյանովի), Մ., 1967

Ա. Գեդիկե

Պրեյլուդ, N 7, ստ. 59

Ռ. Գլիեր

Առավոտ, N 4, ստ. 43

Ն. Ռակով

Երգ

Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսների ժողովածու (խմբ. և կազմ. Ա. Վասիլևը), Մ., 1967

Պ. Յակովենկո

Սկերցո

Պիեսներ, կազմեց Ա. Ստոգորսկին, հրատ. 2: ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի V-VII դասարաններ, Մ., 1960

Յ. Եֆիմով

Պրեյլուդիա

Լ. Մալտեր

Ռուսական երգ

Բ. Սմիրնով

Բաղաքլոր

Կ. Էյզես

Մոտորում

Ռուսական երգ

Պիեսներ, կազմ. և խմբ. Ա. Ստոգորսկի, հրատ. 4, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի քարձր դասարաններ, Մ., 1963

Ն. Գրանովսկի

Վալս

Բ. Բարտոկ

«Մանուկների համար»

ժողովածու,

Բուդապեշտ, 1957.

(ուսուցչի ընտրությամբ)

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա, կազմ. Ռ. Սապոժնիկով, հրատ. 3, 1-ին մաս, ԵՄԴ-ի և ԵՄԴ-ի 5-րդ դասարան, Մ., 1967

Ա. Ջաուշյան

Թավջութակի ձեռնարկ,

Երևան, 1985, 2-րդ մաս

Ա. Այվազյան

Երգ ու պար

Ա. Սպենդիարյան

Մեղեդի (մշակումը Ա.

Ջաուշյանի, 2-րդ հրատ.)

Է. Հովհաննիսյան

Նոկտյուրն

Ա. Այվազյան

Պար

Պիեսներ դաշնամուրի

և թավջութակի համար,

Երևան, 1965

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

- Ա. Բորիսյակ Թավջութակի դասընթացներ,
Մ.-Լ., 1949
- Կ. Դավիդով Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1959
- Ս. Լի Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1940
- Լ. Մարդերովսկի Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1962
- Կ. Պ. Սադյո Էտյուդների ձեռնարկ, Մ., 1958
- Ռ. Սապոժնիկով Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1965
- Գ. Մ. Տակտակիշվիլի Թավջութակի ձեռնարկ,
2 հատորով, Թբիլիսի, 1959
- Ա. Չաուշյան Թավջութակի ձեռնարկ,
Երևան, 1968, 1-ին մաս
Թավջութակի ձեռնարկ,
Երևան, 1985, 2-րդ մաս

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

1. Գամմա և արպեջոներ 3 օկտավի սահմանում
- Յ. Դուտցաուեր Էտյուդ N 24
(Էտյուդների ընտրանի թավջութակի
համար)
- Ա. Վիվալդի Սոնատ մի մինոր
- Է. Հովհաննիսյան Նոկտյուրն
2. Գամմա և արպեջոներ 3 օկտավի սահմանում
- Ֆ. Կումմեր Էտյուդ N 19
(Լ. Մարդերովսկի, Էտյուդների
ընտրանի բարձր
դասարանների համար)
- Գ. Գոլտերման Կոնցերտ N 5
- Ա. Այվազյան Երգ և պար

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Շարունակել երաժշտակատարողական հմտությունը զարգացնող աշխատանքները: Դետաշե, լեզատո, մարտելե, ստակատո, սպիկկատո շտրիխների կատարելագործում: Ձախ ձեռքի տեխնիկայի զարգացում (տրել, դիրքերի միացման տարբեր տեսակներ): Ստավկայի դիրքում նվագի տեխնիկայի մեղեդայնության զարգացում: Զույգ - ձայնանիշերի և ակորդների կատարման հմտության ամրապնդում: Արհեստական ֆլաժոլետների հետ ծանոթացում: Խորմատիկ գամմաներ: Զույգ ձայնանիշերով գամմաներ: Դոմինանտսեսպտակորդ: Օկտավային վարժություններ:

Տարեկան և փոխադրական պահանջներ

Տարվա ընթացքում աշակերտը պետք է անցնի 4 գամմա երեք օկտավի սահմանում եւ արպեջո (եռահնչյուն սեքստակորդ, կվարտսեքստակորդ)՝ օգտագործելով տարբեր շտրիխներ, նաև մեկ աղեղով 8, 12, 16 ձայնանիշ, լեզատո: Ավելի առաջընթաց ունեցող սովորողների հետ խորհուրդ է տրվում անցնել դոմինանտսեսպտակորդ՝ իր շրջվածքներով: Երկու գամմա զույգ ձայնանիշով՝ 4-րդ դիրքի սահմաններում տեղեկանքներով և սեքստանքներով, 4-5 էտյուդ, 4-6 պիես, 2 մեծ կտավի ստեղծագործություն:

7-րդ դասարան փոխադրվելու ժամանակ կատարվում է գամմա և արպեջո երեք օկտավի սահմանում (բարձր առաջադիմությամբ աշակերտները կարող են կատարել գամմա զույգ ձայնանիշով) էտյուդ, մեծ կտավի ստեղծագործություն և պիես:

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԵՐԿԱՑԱՆԿ

Գամմաներ, արպեջոներ, վարժություններ

Ս. Կալյանով

Թավջութակի տեխնիկա, Մ., 1968

Լ. Մարդերովսկի

Գամմաներ և արպեջո, Մ., 1960

Ռ. Սապոժնիկով

Գամմաներ, արպեջոներ,
ինտերվալներ թավջութակի համար
(վարժությունների
համակարգ), Մ., 1963

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

Ֆ. Գրյուցմախեր

24 էտյուդ, ստ. 38, տետր 1, Մ.-Լ., 1941
էտյուդների ընտրանի թավջութակի համար
(Ա. Լազկոյի խմբ.), Լ., 1967

Ն. Գրանովսկի

Յ. Դուտցաուեր

Միջին բարդության էտյուդներ, Մ., 1958
էտյուդների ընտրանի, տետր 1,
113 էտյուդ, Մ.-Լ., 1947 (NN 16-24)
էտյուդներ թավջութակի համար, տետր 1,
Կրակով, 1964 (դասատուի
ընտրությամբ)

էտյուդներ թավջութակի համար,
տետր 2, Կրակով, 1962

էտյուդների ընտրանի,
էտյուդ N 24, Մ., 1964

Ժ. Դյուպոր

21 էտյուդ թավջութակի համար,
Կրակով, 1967

Ս. Կոզլուպով եւ Լ. Գինսբուրգ

էտյուդների ժողովածու,
Մ.-Լ., 1946 (11, 14, 21, 24)

Ս. Կոզլուպով, Ս. Շիրինսկի,

Գ. Կոզլուպովա և Լ. Գինսբուրգ

էտյուդների ընտրանի
թավջութակի համար,
հրատ. 1, Մ., 1968
(դասատուի ընտրությամբ)

Ֆ. Ա. Կումներ

Մ., 1937

10 մեղեդային էտյուդ, ստ. 57,

Ս. Լի

40 մեղեդային պրոգրեսիվ էտյուդ թավջութակի համար, ստ. 31, Մ.-Լ., 1941

էտյուդների ընտրանի թավջութակի համար, Կրակով, 1967

12 մեղեդային էտյուդ, ստ. 113, Մ.-Լ., 1940

Ի. Մերկ

Վարժություններ թավջութակի համար, ստ. 11, Մ., 1927

20 էտյուդ, ստ. 11, Կրակով, 1959

Լ. Մարդերովսկի

32 ընտրված էտյուդ, Մ., 1954

էտյուդների ընտրանի թավջութակի համար:

ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի բարձր դասարաններ, Մ., 1966

Ռ. Սապոժնիկով

էտյուդների ընտրանի թավջութակի համար:

ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի բարձր դասարաններ, Մ., 1955

Օ. Ֆրանկոմ

12 էտյուդ թավջութակի համար, ստ. 35, Մ., 1938

Մանկավարժական երկացանկի քրեստոմատիա թավջութակի համար

Հրատ 3, մաս 2: էտյուդներ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի V դասարանի համար (կազմ. Ռ. Սապոժնիկով), Մ., 1962

ԿՈՆՑԵՐՏՆԵՐ

Յ. Ս. Բախ

Կոնցերտ դո մինոր, 1-ին մաս, Մ., 1954

Ժ. Բրևալ

Կոնցերտինո (փոխ. Լ. Ֆայարի), Մ., 1969

Ա. Վիվալդի

Կոնցերտ սոլ մաժոր

(փոխ. Մ. Ռոստրոպովիչի), Մ., 1960

Գ. Գուլտերման

Կոնցերտ N 5, Մ., 1957

Յ. Կլենգել

Կոնցերտինո ռե մինոր, Մ., 1961

Բ. Ռոմբերգ

Կոնցերտինո ռե մինոր, I, II, III մասեր ԵՄԴ-ի

և ԵԴ-ի V, VI, VII, դասարանների

մանկավարժական երկացանկ, Մ., 1955

Կոնցերտինո ռե մինոր, մաս 1

Լ. Մարդերովսկի

Դասընթացներ թավջութակի համար, Մ., 1962

Կ. Ստամից

Կոնցերտ դո մաժոր, թավջութակի

և դաշնամուրի համար, Մ., 1960

ՍՈՆԱՏՆԵՐ

- Ա. Արիոստի** Սոնատ ռե մաժոր, մաս 1, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի առաջին աստիճանի բարդության մանկավարժական երկացանկ, 3-րդ ժողովածու, կազմ. Ա. Բորիսյակ և Ա. Ձեգելենկո, Մ.-Լ., 1938
- Պ. Բազելեր** Ֆրանսիական սյուիտ (ալտի կամ թավջութակի համար), Մ., 1961
- Լ. Բեթհովեն** Վարիացիաներ Հենդելի թեմայով, ստ. 8, Արտասահմանյան կոմպոզիտորների պիեսներ, Մ., 1967
- Ա. Վանդինի** Սոնատ ֆա մաժոր (մշակ. Կ. Շրեդերի): Ուսումնարանների մանկավարժական երկացանկ, Մ., 1967
- Ի. Գալյար** Սոնատ ֆա մաժոր, Դասական սոնատներ, Մ., 1963
- Դ. Գաբրիելի** Սոնատ N 2 լյա մաժոր, XVII-XVIII դդ. կոմպոզիտորների սոնատների ժողովածու, հրատ. 2, Մ., 1957
- Ժ. Դյուպոր** Սոնատ սոլ մաժոր (մշակ. Լ. Ֆայարի), Մ., 1954
- Գ. Պերսել** Սոնատ սոլ մաժոր, Մ., 1935
- Կ. Էրվելուա** Սյուիտ ռե մինոր (բոլոր մասերը Գ. Կոզոլուպովի խմբ.), ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի մանկավարժական երկացանկ, Մ., 1956
- Ջ. Էկկլս** Սոնատ սոլ մինոր: ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի մանկավարժական երկացանկ, Մ., 1956

ՊԻԵՍՆԵՐ

Յ. Ս. Բախ

Լ. Բոկկերինի

Գ. Հենդել

Ժ. Լյուլի

Վ. Մոցարտ

Պ. Նարդինի

Գ. Պերսել

Ս. Ռախմանինովի

Ջ. Տարտինի

Ռ. Գլիեր

Ն. Ռակով

Ա. Սպենդիարյան, Ստեղծագործությունների ամբողջական ժողովածու, հատոր 3, Գործիքային ստեղծագործություններ (խմբ. Գ. Բուդաղյան), Երևան, 1951

Դ. Շոստակովիչ

Արիոգո, Մ., 1959

Մենուետ սոլ մաժոր, Մ., 1933

Սարաբանդա սոլ մինոր, Մ., 1935

Լարգո (փոխ. Գ. Պեկկերի), Մ., 1938

Լարգո, Կրակով, 1961

Սարաբանդա ֆա մինոր

Մնջախաղ և պասայե, Մ.-Լ., 1937

Անդանտե կանտաբիլե, Մ., 1933

Գյուղական պար, Մ., 1933

Ռոմանս, Մ.-Լ., 1949

Ադաջիո կանտաբիլե, Մ.-Լ., 1937

Վեց թերթ ալբոմից, սո. 51, հրատ. 1

(խմբ. Ս. Շիրինսկու), Մ.-Լ., 1951

Մի մինոր

Ռե մինոր

Վեց թերթ ալբոմից, հրատ. 2 (խմբ.

Լ. Գինգբուրգ), Մ., 1953

Սոլ մաժոր

9 պիես, Մ., 1966

Նվիրում

Արաբեսկներ

Լիրիկական վալս

Ռոմանս սոլ մաժոր

Բարկարոլա սոլ մաժոր

Բարկարոլա սոլ մինոր

Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար, Մ., 1962

Ռոմանս

Նոկտյուրն

Ռուս և խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ փոխադ. և մշակ. Ռ. Սապոժնիկովի

Ա. Դարգոմիժսկի

Ա. Լյադով

Մ. Մուսորգսկի

Սերենադ

Պրելյուդ, N 2, ստ. 31

Երգ-մտածմունք «Սորոչինյան տոնավաճառ» օպերայից

Պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի 5-6-7 դասարաններ (Լ. Ս. Գինզբուրգի ընդհ. խմբ.)

Ա. Այվազյան

Դ. Արակիշվիլի

Ա. Հարությունյան

Գ. Գուլտերման

Ա. Գուրիլև

Կ. Դիտտերսդորֆ

Վ. Կալիննիկով

Կ. Կիրկոր

Բ. Կոսենկո

Յ. Կյուի

Դ. Պոպպեր

Ժ. Ռամո

Ա. Ռուբինշտեյն

Ա. Սպենդիարյան

Հայկական պար

Վրացական երգ

Օրորոցային (փոխ. Ի. Մարտենսենի և Գ. Կիրկորի)

Էտյուդ կապրիս (խմբ. Կալյանովի)

Նոկտյուրն (փոխ. Ա. Վլասովի)

Գերմանական պար

Տխուր երգ

Մեղեդի

Վալս

Մազուրկա (փոխադ. Գ. Պեկկերի)

Անընդհատ շարժում (փոխ.

Ի. Մորտենսենի և Գ. Կիրկորի)

Օրորոցային

Գավոտ

Մենուետ (փոխադ. Լ. Ֆեյերի)

Տամբուրին (մշ. Փ. Կրեյսլերի)

Բարկարոլա

Մեղեդի

Բարկարոլա

Ռուս կոմպոզիտորների պիեսներ, ԵՄԴ-ի ԵԴ-ի 6-7 դասարաններ
(թավջութակի պարտիաները կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկովը), Մ.,
1968

Ա. Բորոդին	Սերենադ
Մ. Մուսորգսկի	Արցունք
Վ. Ռեբիկով	Մագուրկա

Ռուս և խորհրդային կոմպոզիտորների պիեսների ժողովածու
(կազմ. Ա. Բորիսյակը և Ա. Ձեգելենկոն), Մ.-Լ., 1950

Դ. Արակիշվիլի	Վրացական երգ
Ա. Բորոդին	Սերենադ
Կ. Դավիդով	Ռոմանս
	Մնաս բարով
Վ. Կալիննիկով	Տխուր երգ
Կյուրի	Արևելյան մեղեդի

խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ
(փոխադ. Ս. Կալյանովի), Մ., 1967

Ա. Գեդիկե	Պրեյլուդ N 7, ստ. 59
Դ. Կաբալևսկի	Պրեյլուդ
Ն. Ռակով	Երգ

Պիեսներ (կազմ. Ա. Ստոգորսկին), հրատ. 1, Մ., 1960

Ա. Գեդիկե	Պրեյլուդ
Կ. Էյզեն	Մեղեդի

Պիեսներ (կազմ. Ա. Ստոգորսկին), հրատ. 3, Մ., 1963

Բ. Ազարաշվիլի	Պրեյլուդ

Պիեսներ (կազմ. Ա. Ստոգորսկին), հրատ. 4, Մ., 19

Գ. Շմուկեր

Ճախարակ

Պիեսներ (կազմ. Ա. Ստոգորսկին), հրատ. 5, Մ., 1964

Վ. Անտյուֆեն

Տոն

Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսների ժողովածու (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկովը), Մ., 1961

Ռ. Գլիեր

Թերթիկ ալբոմից

Կ. Կլոչկով

Երեկոյան երգ

Ն. Ռակով

Վալս

Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի VI-VII դասարաններ (կազմ. և խմբ. Ա. Վասիլևը), Մ., 1967

Պ. Յակովենկո

Սկերցո

XIX դարի արտասահմանյան կոմպոզիտորների պիեսներ (խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկովը), ժողովածու 1, Մ., 1961 և Մ., 1968

Ֆ. Շուման

Անուրջներ

Ֆ. Շուբերտ

Երաժշտական ակնթարթ

Ֆ. Շոպեն

Պրելյուդ

Մագդուրկա N 2, ստ. 30

XIX դարի արտասահմանյան կոմպոզիտորների պիեսներ 2-րդ ժող., Մ., 1961, և Մ., 1968

Ա. Դվորժակ

Մեղեդի

Կ. Սեն-Սանս

Կարապ

Պիեսների ժողովածու ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի VI-VII դաս. (խմբ. և կազմ. Ռ. Սապոժնիկովը), Մ., 1961 և Մ., 1968

Յ. Ս. Բախ	Արիոզո
Դ. Վալենտինի	Մենուետ
Յ. Հայդն	Կապրիչո
	Մենուետ
Գ. Հենդել	Լարգետտո
Լ. Կաբելլի	Գրավե
Յ. Մատտեոն	Արիա
Ֆ. Ֆիլիդոր	Ռոնդո
Բ. Բարտոկ	«Երեխաների համար», 12 պիես
	Բուդապեշտ, 1957

Պիեսների ժողովածու «Ժամանցի երաժշտություն» (կազմ. Յ. Սմոլյանսկին), Մ., 1954

Մ. Գլյուկ	Մեղեդի
Կ. Դավիդով	Մնաս բարով
Ժ. Լյուկ	Գավոտ
Ա. Ռուբինշտեյն	Մեղեդի
Կ. Սեն-Սանս	Կարապ
Ֆ. Շոպեն	Էտյուդ N 3, ստ. 10

Սիրողական թավջութակահարի ալբոմ (կազմ. և խմբ. Ա. Բենդիցկի), հրատ. 2, Մ., 1967

Դ. Արակիշվիլի	Վրացական երգ

Սիրողական թավջութակահարի ալբոմ (կազմ. և խմբ. Ա. Բենդիցկի), հրատ. 3, Մ., 1967

Շ. Տակտակիշվիլի	Մեղեդի
Ա. Չաուշյան	Թավջութակի ձեռնարկ, հրատ. 2, Երևան, 1985
Ա. Սպենդիարյան	Այ, վարդ

Կոմիտաս
Ս. Բարխուդարյան

Հորովել (մշ. Չաուշյանի)
Օրորոցային

Պիեսներ դաշնամուրի և թավջութակի համար, Երևան, 1955

Գ. Ադամյան

Հուշեր
Գարնանային

Պիեսներ դաշնամուրի և թավջութակի համար, Երևան, 1965

Ա. Այվազյան

Բարկարուլա
Սերենադ

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ա. Բորիսյակ

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1949

Կ. Դավիդով

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1959

Ս. Լի

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1940

Լ. Մարդերովսկի

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1962

Կ. Սադյո

Էտյուդների ձեռնարկ, Մ., 1958

Ռ. Սապոժնիկով

Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1965

Գ. Տակտակիշվիլի

Թավջութակի ձեռնարկ, 2 հատորով,
Թբիլիսի, 1959

Ա. Չաուշյան

Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1968

Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1985

ՓՈԽԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳՐԵՐ

Գամմա և արպեջոններ երեք օկտավի սահմաններում

3. Դոտցաուեր

Էտյուդ N 24

4. Էրվելուա

Սյուիտ ռե մինոր (1-ին և 2-րդ մասեր)

Գ. Ադամյան

Գարնանային

**Գամմա և արպեջոններ երեք օկտավի սահմաններում, գամմաներ
զույգ ձայնանիշով**

Ա. Նելկ

Էտյուդ ռե մինոր N 51

(Ռ. Սապոժնիկով, Էտյուդների
ընտրանի, Հրատ. 2)

3. Կլենգել

Կոնցերտինո

3. Ս. Բախ

Արիոզո

Ա. Այվազյան

Բարկարոլա

ՅՈԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԾՐԱԳԻՐ

Երաժշտակատարողական հմտության կատարելագործում: Մատների և շտրիխային տեխնիկայի հետագա զարգացում: Աշխատանք եռօկտավային գամմայի և արպեջոյի վրա դանդաղ ու արագ տեմպերով: Զույգ ձայնանիշերով և խրոմատիկ գամմաներով:

Աշակերտի ինքնուրույն աշխատանքը երաժշտական ստեղծագործության վրա, թերթից ընթերցում:

Ավարտական ծրագրի նախապատրաստում:

Տարվա ընթացքում աշակերտը պետք է անցնի 4 գամմա և արպեջո՝ արագ և դանդաղ տեմպերով և զանազան դիրքերով երեք օկտավի սահմանում, որից 2 գամմա զույգ նոտաներով, տերցիաներով և սեքստաներով, 1 խրոմատիկ գամմա, 4 էտյուդ, 3-4 պիես, 2 մեծ կտավի ստեղծագործություն:

Գամմաներ, արպեջոններ, վարժություններ

Ս. Կալյանով

Լ. Մարդերովսկի

Ռ. Սապոժնիկով

Թավջութակի տեխնիկա, Մ., 1968

Գամմաներ և արպեջոններ, Մ., 1960

Գամմաներ, արպեջոններ, ինտերվալներ թավջութակի համար (համակարգված վարժություններ), Մ., 1963

Մ. Յամպոլսկի

Թավջութակի տեխնիկա, Մ., 1939

ԷՏՅՈՒՂՆԵՐ

Ֆ. Գրյուցմախեր

Ն. Գրանովսկի

24 էտյուդ, տետր 1, ստ. 38, Մ.-Լ., 1941

Էտյուդների ընտրանի թավջութակի համար (Ա. Լազկոյի խմբ.), Լ., 1967

Միջին բարդության էտյուդներ, Մ., 1958

- Յ. Դոստաուեր** Էտյուդներ, Մ., 1967
Էտյուդների ընտրանի «113 էտյուդ»
ձեռնարկից, Մ.-Լ., 1947 (NN 20-24)
Էտյուդներ թավջութակի համար,
տետր 1, Կրակով, 1964
Էտյուդներ թավջութակի համար,
տետր 2, Կրակով, 1962
- Ժ. Դյուպոր** 21 էտյուդ թավջութակի համար,
Կրակով, 1967
- Դ. Կաբալևսկի** Մաժորա-մինորային էտյուդներ,
Մ., 1962
Պար
Իմպրովիզացիա
Սկերցո
- Ս. Կոզլուպով
և Լ. Գինզբուրգ** Էտյուդների ժողովածու, Մ.-Լ.,
1946 (10, 13, 16-18)
- Ս. Կոզլուպով, Ս. Շիրինսկի,
Գ. Կոզլուպովա
և Լ. Գինզբուրգ** Էտյուդների ընտրանի թավջութակի
համար: Հրատ 1, Մ., 1968 (NN 1, 4, 6,
9, 12, 15, 17, 20, 25)
- Ս. Լի** 40 մեղեդային և առաջնակարգ էտյուդ
թավջութակի համար, ստ. 31, Մ.-Լ.,
1941
131 էտյուդի ընտրանի թավջութակի
համար, ստ. 31, Կրակով, 1967
12 մեղեդային էտյուդ, ստ. 113,
Մ.-Լ., 1940
- Ի. Մերկ** Վարժություններ թավջութակի համար,
ստ. 11, Մ., 1927
20 էտյուդ, ստ. 11, Կրակով, 1959
- Լ. Մարդերովսկի** 32 էտյուդի ընտրանի, Մ., 1954
Էտյուդների ընտրանի թավջութակի
համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի բարձր դասա-
րաններ, Մ., 1966

Ռ. Սապոժնիկով

Հայուդների ընտրանի թավջութակի
համար, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի բարձր
դասարաններ, Մ., 1955

Օ. Ֆրանկոմ

12 Հայուդ թավջութակի համար,
ստ. 35, Մ., 1938

ԽՈՇՈՐ ԿՏԱՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Յ. Ս. Բախ

Կոնցերտ N 1 սոլ մաժոր (մշ.
Գ. Պյատիգորսկու), Մ., 1961
Կոնցերտ դո մինոր, I կամ II
և III մասեր, Մ., 1963

Ա. Վիվալդի

Կոնցերտ սոլ մաժոր (փոխ. և խմբ.
Մ. Ռոստրոպովիչի)

Ի. Հայդն

Կոնցերտ ռե մաժոր (փոքր), Մ., 1968

Գ. Հենդել

Կոնցերտ սի մինոր (փոխ.
Գ. Կոզլուպովի), Մ., 1957

Գ. Գուլերման

Կոնցերտ N 3, Մ., 1954

Լ. Բոկկերինի

Կոնցերտ N 2, ռե մաժոր, Մ., 1989

Բ. Դվարիոնաս

Թեմա վարիացիաներով (փոխ.
Ա. Մելիկովի), Մ., 1955

Դ. Կաբալևսկի

Կոնցերտ թավջութակի համար
նվագախմբի հետ (փոխ. դաշն.
և թավջութակի համար՝ հեղինակի),
Մ., 1954

Լ. Լեո

Կոնցերտ ռե մաժոր, Մ., 1938

Ի. Իորդան

Կոնցերտ, Մ.-Լ., 1951

Մ. Մոնն

Կոնցերտ սոլ մինոր (գործիքավորումը
Ա. Շեյնբերգի), Մ., 1933

Վ. Մոցարտ

Կոնցերտ (փոխ. Ս. Ասլամազյանի),
Մ., 1954

Բ. Ռոմբերգ

Կոնցերտինո ռե մինոր, մաս I, ստ. 51,
Մ., 1961

Կ. Ստամից

Կոնցերտ N 2, ստ. Մ., 1958

Կոնցերտ դո մաժոր թավջութակի

Ա. Արիոստի
Լ. Բեթհովեն

Պ. Բոնի
Լ. Վանդինի

Գ. Հենդել
Ա. Կապրալե
Ա. Կորելլի

Ժ. Լեյբ

Ջ. Մարտինի

Ջ. Սամմարտինի

Կ. Սեն-Սանս նոր

Ջ. Էկկլս

Կ. Էրվելուա

և դաշնամուրի համար, Մ., 1960
Սոնատներ

Սոնատ մի բեմով մաժոր
Թեմա վարիացիաներով, ստ. 8
(XIX դարի արտասահ. կոմպոզիտոր-
ների պիեսներ), Մ., 1968

Լարգո և Ալեգրո, Մ., 1954
Սոնատ ֆա մաժոր (մշակ. Կ. Շրեդերի),
Երաժշտ. ուսումնարանների մանկա-
վարժական երկացանկ, Մ., 1967
Սոնատ սոլ մինոր, Մ.-Լ., 1952
Սոնատ ռե մինոր, Մ., 1963
Սոնատ ռե մինոր, Դասական
սոնատների ժողովածու, հրատ. 1,
Մ., 1959

Սոնատ սոլ մաժոր: Երաժշտ.
ուսումնարանի մանկավարժական
երկացանկ, Մ., 1967
Սոնատ սոլ մինոր Ալեմանդա,
Մենուետ, Սարաբանդա, Ժիգա (դաս.
սոնատների ժողովածու, հրատ. 2,
Մ., 1941)

Սոնատ լյա մինոր (մշ. Կ. Շրեդերի),
Երաժշտ. ուսումնարանների մանկա-
վարժական երկացանկ, Մ., 1967
Սոնատ սոլ մաժոր (մշ. Ա. Մոֆֆատի),
Դասական սոնատների ժողովածու,
հրատ. 2, Մ., 1959

Ալեգրո-ապպասիոնատ, ԵՄԴ-ի
և ԵԴ-ի մանկավարժական երկա-
ցանկ, Մ., 1954

Սոնատ սոլ մինոր, I և II մասեր,
Մ., 1954

Սյուիտ լյա մաժոր (մշ. Կ. Շրեդերի),
Երաժշտ. ուսումնարանի մանկա-
վարժական երկացանկ, Մ., 1967

ՊԻԵՍՆԵՐ

- Յ. Ս. Բախ** Արիա, Մ., 1959
- Ի. Բրամս** Սիցիլիանա, Մ., 1941
Ինտերմեցցո (փոխ. Գ. Պեկկերի),
ստ. 119, N 1, Մ., 1938
- Գ. Հենդել** Լարգետտո ֆա մաժոր, Մ., 1933
Սիցիլիանա ռե մինոր, Մ., 1933
- Ա. Գլազունով** 2 պիես Մ.-Լ., 1949
Գուսանի երգը
Իսպանական սերենադ
- Մ. Գլինկա** Նոկտյուրն (փոխ. Ա. Վլասովի)
Մ.-Լ., 1949
- Ռ. Գլիեր** Թերթիկ ալբոմից (փոխ.
Մ. Շիրինսկու), ստ. 51, N 1, Մ.-Լ., 1951
- Ա. Գուրիլև** Նոկտյուրն (փոխ. Ա. Վլասովի),
Մ.-Լ., 1951
- Ֆ. Կուպերեն** Պաստորալ, Թավջութակահարի
կոնցերտային երկացանկ
- Ժ. Լեկլեր** Սարաբանդա (Լ. Շուլցի մշակմամբ)
Տամբուրին (Ժ. Սալմոնի մշակմամբ),
Մ., 1937
- Օ. Լևիչ** Մանրապատում, Կիև, 1955
- Ա. Լյադով** Պրելյուդ սի մաժոր, ստ. 11, N 1,
Մ.-Լ., 1950
- Ֆ. Մարտինի** Անդանտինո, Մ., 1933
- Ս. Ռախմանինով** Պրելյուդ N 10, ստ. 23 (փոխ.
Ա. Բրանդուկովի), Մ.-Լ., 1951
Պրելյուդ N 4, ստ. 23 (մշ. Ա. Վլասովի),
Մ.-Լ., 1950
- Վ. Սալմանով** Արիա, Լ., 1962
- Ա. Սկրյաբին** Էտյուդ N 1, ստ. 2 (փոխ. Ա. Կրեյնի),
Մ., 1963
Պրելյուդ, ստ. N 9 (մշ. Ա. Վլասովի),
Մ., 1963
- Պ. Չայկովսկի** Ռոմանս N 5, ստ. 51 (մշ. Ա. Վլասովի),

Ֆ. Շուրերտ

Ա. Ալեքսանդրովն

Տ. Ավետիսյան

Գ. Ադամյան

Վ. Վլասով

Ա. Գլազունով

Ռ. Գլիեր

Ն. Ռակով

Ա. Սպենդիարյան

Մ., 1962

Ռոմանս N 5 (փոխ. Ա. Գլենի),

Մ.-Լ., 1937

Նոկտյուրն N 4, ստ.19

(փոխ. Ֆիտցենգագենի), Մ.-Լ., 1950

Ադաջիո (մշ. Ա. Վլասովի), Մ.-Լ., 1951

Պիեսներ (փոխ. Լ. Գինսբուրգի),

Մ., 1967

Արիա

Ռոմանս, Երևան, 1958

Կոնցոնետտա, Երևան, 1956

Վեց պիես, ստ. 7, տետր 2, Մ., 1934

Հնագույն ֆրանսիական երգ

Արիա

Չորս պիես, Մ., 1959

Արաբական մեղեդի

Իսպանական սերենադ

Վեց թերթիկ ալբոմից, ստ. 51

(խմբ. Ս. Շիրինսկու), հրատ. 1, Մ.-Լ., 1951

Սի մաժոր

Սի մինոր

Վեց թերթիկ ալբոմից, ստ. 51, (խմբ.

Լ. Գինսբուրգի), հրատ. 2, Մ., 1953

Լյա մաժոր

Սոլ մաժոր

Ռե մինոր

Ֆա մաժոր

Երեք երգ, Մ., 1953 Ռոմանս

Ինը երգ, Մ., 1961

նտերմեցցո

Սկերցինո

Մազուրկա

Վշտալի երգ

Ռուսական պար

Ստեղծագործությունների

ամբողջական ժողովածու,

- հատ. III: Գործիքային
ստեղծագործություններ (խմբ.
Գ. Բուդաղյան), դարի Երևան, 1951
Ռոմանս ֆա մաժոր
Ռոմանս սոլ մինոր
Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի
համար, Մ., 1965
Հինգ պիես թավջութակի
և դաշնամուրի համար, Մ., 1959
Ինտերմեցցո
Սկերցո
Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի
համար (փոխադ. Լ. Ատովմյանի),
Մ., 1962
Ռոմանս
Նոկտյուրն
Ադաջիո
- Գ. Ֆորե**
- Յ. Շապորին**
- Դ. Շոստակովիչ**

- Պիեսների ժողովածու** (խմբ. և կազմ. Յա. Սմոլյանսկի);
Մ., 1959
- Ժ. Ռամո** Մենուետ (փոխ. Լ. Ֆեյարի)
- Գ. Գենդել** Արիա (փոխ. Գ. Պեկկերի)
- Հ. Գլուկ** Մելոդիա
- Գ. Կասսադո** Սերենադ
- Մ. Պարադիս** Սիցիլիանա (փոխ. Գ. Պեկկերի)
- Ս. Ռախմանինով** Վոկալիզ (փոխ. Ա. Շտրիմերայի)
- Պ. Չայկովսկի** Նոկտյուրն (փոխ. Ֆ. Ֆիտցենգագենի)
- Պ. Չայկովսկի** Սենտիմենտալ վալս (փոխ. Ա. Կրեյնի)
- Ֆ. Շոպեն** Մազուրկա (փոխ. Ա. Կրեյնի)

**Ռուս և խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների
պիեսներ** Լ. Գինզբուրգի խմբ., Մ., 1954

- Ա. Արենսկի** Փոքրիկ բալլադ
- Յ. Կյուի** Կանտաբիլե
- Ս. Ռախմանինով** Պրեյլուդ ֆա մաժոր
- Ա. Սկրյաբին** Ռոմանս

Ռուս կոմպոզիտորների պիեսներ, ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի VI-VII դասա-
րաններ (թավջութակի պարտիայի կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկով), Մ.,
1968

Վ. Ռեբիկով

Ա. Ռուբինշտեյն

Պ. Չայկովսկի

Մագուրկա

Մեղեդի

Նոկալյուրն

Սենտիմենտալ վալս

**Ռուս և խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների
պիեսներ** (փոխ. և մշակ. Ռ. Սապոժնիկովի)

Մ. Գլինկա

Ս. Պրոկոֆև

Պ. Չայկովսկի

Մագուրկա

Գավոտ

Ռոմանս

խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ
(փոխ. Ս. Կալյանովի), Մ., 1967

Դ. Կաբալևսկի

Ն. Մյասկովսկի

Պրեյլուդ

Երկու երգ «Դեղնած էջեր»

շարքից

Դ. Շոստակովիչ

Նոկալյուրն

Պիեսներ, ԵՄԴ-ի ԵԴ-ի V-VI-VII դասարանների համար (Ս.
Գինզբուրգի ընդհ. խմբ.)

Ա. Արենսկի

Տխուր երգ (խմբ. Ս.

Ասլամազյանի)

Ա. Հարությունյան

Ա. Բրանդուկով

Էքսպրոմտ

Երկու պիես

Երգ առանց խոսքի

Մենուետ (խմբ. Գ.

Լ. Բեթհովեն

Կոզոլուպովայի)

Ա. Վլասով

Մ. Գլինկա

Մեղեդի

Նոկալյուրն (փոխ. Ա.

Վլասովի)

Չգացմունք

Միամտություն

Ռ. Գլխեր	Վալս (մշակ. Մ. Յամպուկու)
Ա. Գեղիկե	Իմպրովիզացիա
Վ. Կալիննիկով	Տխուր երգ (փոխ. Մ. Բուկինինի)
Գ. Պերսել	Արիա
Ս. Ռախմանինով	Պրեյլուդ սոլ մաժոր (փոխ. Ա. Բրանդուկովի), ստ. 23, N 10 Ռոմանս (մշ. Ա. Վլասովի)
Զ. Սամարտինի	Երգ (խմբ. Լ. Գինզբուրգի)
Ա. Սպենդիարյան	Օրորոցային (թավջութակի պարտիայի խմբ. Ս. Կալյանովի)
Պ. Չայկովսկի	Նոկտյուրն Մենանվագ «Քնած գեղեցկուհի» բալետից Երգ առանց խոսքի (փոխ. Ի. Մորտենսենի)

**Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսներ
թավջութակի համար, Մ., 1965**

Ա. Հարությունյան	Էքսպրոմտ
Ա. Գլազունով	Գուսանի երգը
Ա. Գեղիկե	Իմպրովիզացիա
Ս. Պրոկոֆև	Աղաջիկ «Մոխրոտիկ» բալետից
Ս. Յինցաձե	Օրորոցային

**Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների պիեսների
ժողովածու: ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի VI-VII դասարաններ (կազմ. Ռ.
Սապոժնիկովը), Մ., 1961**

Ա. Ալվազյան	Վրացական պար
Ռ. Գլխեր	Թերթիկ ալբոմից

**Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար ԵՄԴ-ի և ԵԴ-ի VI-
VII դասարաններ, Մ., 1958**

Ա. Կորեկի	Գրավե

XIX դարի արտասահմանյան կոմպոզիտորների պիեսներ (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկովը), ժող. 1, Մ., 1961 և Մ., 1968

Լ. Բեթհովեն	Թեմա վարիացիաներով
Ի. Բրամս	Վալս
Ֆ. Մենդելսոն	Երգ առանց խոսքի

XIX դարի արտասահմանյան կոմպոզիտորների պիեսներ (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկովը), ժող. 2, Մ., 1961 և Մ., 1968

Ժ. Բիզե	Մենուետ
Գ. Գոլդերման	Կապրիչո լյա մինոր

Պիեսների ժողովածու (կազմ. և խմբ. Ռ. Սապոժնիկովը), Մ., 1968

Յ. Ս. Բախ	Արիոզո
Ջ. Վալենտինի	Մենուետ
Յ. Հայդն	Մենուետ
	Կապրիչո
Գ. Հենդել	Լարգետտո
Ա. Կորելլի	Գրավե
Ի. Մատտեսոն	Արիա
Ֆ. Ֆիլիդոր	Ռոնդո

ՊԻԵՍՆԵՐ

Կ. Սեն-Սանս	Կարապ
	Ալեգրո-ապպասիոնատ
Դ. Պոպպեր	Գավոտ
Է. Գրանադոս	Իսպանական պար
Ա. Չաուշյան	Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1985
Կոմիտաս	Կռունկ
Ա. Այվազյան	Համերգային էտյուդ
	Հայկական պար
Ս. Նադոյան	Երգ և պար

Պիեսներ թավջութակի համար, Երևան, 1965

Ա. Այվազյան Վրացական պար

Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար, Երևան, 1955
Գ. Ադամյան Լիրիկական երգ

Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար, Երևան, 1967
Գ. Ադամյան Արտաշատի պար

Պիեսներ թավջութակի եւ դաշնամուրի համար, Երևան, 1961
Գ. Ադամյան Համերգային էտյուդ

Պիեսներ թավջութակի և դաշնամուրի համար, Երևան, 1967
Գ. Ադամյան Արարատյան հովտի մեղեդի

Պիեսների ժողովածու «Ժամանցի երաժշտություն» (կազմ. Յա. Սմոյանսկին), Մ., 1954

Ա. Բրանդուկով Նոկտյուրն

Ս. Ռախմանինով Վոկալիզ

Պ. Չայկովսկի Նոկտյուրն

Բարկարոլա

Սենտիմենտալ վալս

Ֆ. Շոպեն էտյուդ N 3, սո. 10

Մագուրկա

Լ. Անտոնովա изд. Композитор СП 2009.

Կ. Դավիդով Շատրվանի մոտ

Խորհրդային ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների հայտնի պիեսներ

«Հանգստի ժամին» (կազմ. Ա. Ստոգորսկին), հրատ. 1, Մ., 1961

Ա. Խաչատրյան Օրորոցային «Գայանե» բալետից
(փոխ. Վալտեր-Իզրայելի)

Սիրողական թավջութակահարի ալբոմ

(կազմ. և մանկավ. խմբ. Ա. Բենդիցկի), հրատ. 2, Մ., 1967

Յ. Ս. Բախ Արիա

Ռ. Գլիեր Թերթիկ ալբոմից

Պ. Չայկովսկի Նոկտյուրն

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ա. Բորիսյակ	Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1949
Կ. Դավիդով	Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1959
Ս. Լի	Թավջութակի ձեռնարկ, Մ.-Լ., 1940
Լ. Մարդերովսկի	Թավջութակի դասընթացներ, Մ., 1962
Կ.Պ. Սադլո	Հայուղների ձեռնարկ, Մ., 1958
Ռ. Սապոժնիկով	Թավջութակի ձեռնարկ, Մ., 1965
Գ. Մ. Տակտակիշվիլի	Թավջութակի ձեռնարկ, 2 հատորով, Թբիլիսի, 1959
Ա. Չաուշյան	Թավջութակի ձեռնարկ, Երևան, 1985, 2-րդ մաս

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳԻՐ

1. Գամմա և արպեջոներ երեք օկտավի սահմաններում	
Ի. Մալկին	Հայուղ N 13, Հայուղների ժողովածու (խմբ. և կազմ. Ս. Կոզլովսկով և Լ. Գինզբուրգ, Մ.—Լ., 1946)
Յ. Ս. Բախ	Կոնցերտ դո մինոր, մաս 1
Պ. Չայկովսկի	Երգ առանց խոսքի (փոխ. Ի. Մորտենսենի)
Ա. Այվազյան	Վրացական պար
2. Գամմա և արպեջոներ երեք օկտավի սահմաններում	
Զույգ նոտաներով գամմա	
Ֆ. Գրյուցմահեր	Հայուղ N 1
Մ. Բերտո	Հայուղ N 15, Հայուղների ընտրանի, հրատ. 1
Ա. Կորեկի	Սոնատ ռե մինոր, մաս. 1 և 2
Գ. Հենդել	Լարգետտո

Յոթերորդ դասարանը հաջողությամբ ավարտած այն աշակերտները, ովքեր ունեն մասնագիտական բարձր մակարդակ, բայց տարբեր պատճառներով չեն համապատասխանում երաժշտական ուսումնարան ընդունվելու պայմաններին (հանրակրթական դպրոցի վկայականի բացակայություն, տարիքային անհամապատասխանություն), կարող են ուսումը շարունակել ևս մեկ տարի, ինչը լայն հնարավորություն կտա, որպեսզի նրանք միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատություններ ընդունվելու համար ավելի մանրակրկիտ նախապատրաստվեն:

ՀԱՎԵԼՅԱԼ՝ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐՎԱ ԴԱՍԸՆԹԱՅ

Այն աշակերտները, ովքեր հաջողությամբ են ավարտել յոթերորդ դասարանը և օժտված են մասնագիտական լավ տվյալներով, կարող են շարունակել իրենց ուսումը ևս 1-2 տարի: Դա հնարավորություն է տալիս աշակերտին ամրապնդել և կատարելագործել նախորդ տարիներին ստացած գիտելիքներն ու հմտությունները, բարձրացնել երաժշտական-կատարողական մակարդակը և առավել հանգամանալից նախապատրաստվել միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների ընդունելության քննություններին: Պետք է շարունակել աշխատանքը աշակերտի տեխնիկական բազայի ամրապնդման, երաժշտական-կատարողական հմտությունների կատարելագործման ուղղությամբ, ինչպես նաև ուսումնասիրել տարբեր ոճերի և ժանրերի ստեղծագործություններ: Տարվա ընթացքում պատրաստվում է ծրագիր, որով աշակերտը պետք է ընդունելության քննություն հանձնի մասնագիտական երաժշտական կրթական հաստատությունում:

Նշումներ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Զուրթակ 3

Ալտ 45

Թավջութակ 61

ԼԱՐԱՅԻՆ ՆՎԱԳԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

Կազմողներ՝ ՆՈՌԱ ԱՅՎԱԶՅԱՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՏՈՂՐԱՄԱՋՅԱՆ
ՍՏԵԼԼԱ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ
ՄԿԱՀ
2023

Հրատարակիչ-խմբագիր՝
Վան ԱՐՅԱՆ

Համակարգչային ձևավորումը՝
Լորա ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆԻ

Չափսը՝ 60X84, 1/16: Ծավալը՝ 8 տպ. մամուլ:
Թուղթը և տպագրությունը՝ օֆսեթ:
Տպաքանակ՝ 250 օրինակ:

Տպագրվել է «Վան Արյան» հրատարակչատանը
ՀՀ, Երևան, Բաղրամյան 3
+374 10 54 33 17
vanaryan1996@yahoo.com

ISBN 978-9939-70-535-4

9 789939 705354